

FOAIA ILUSTRATĂ PENTRU FAMILIE

„VATRA“

APARE DE DOUË ORI PE LUNĂ

PRINȚUL CAROL

Incepem acest număr al „Vetrei“ cu o surprindere, pentru cititorii noștri fără îndoială cea mai plăcută din toate câte le puteam face, — cu primul portret al Prințului Carol.

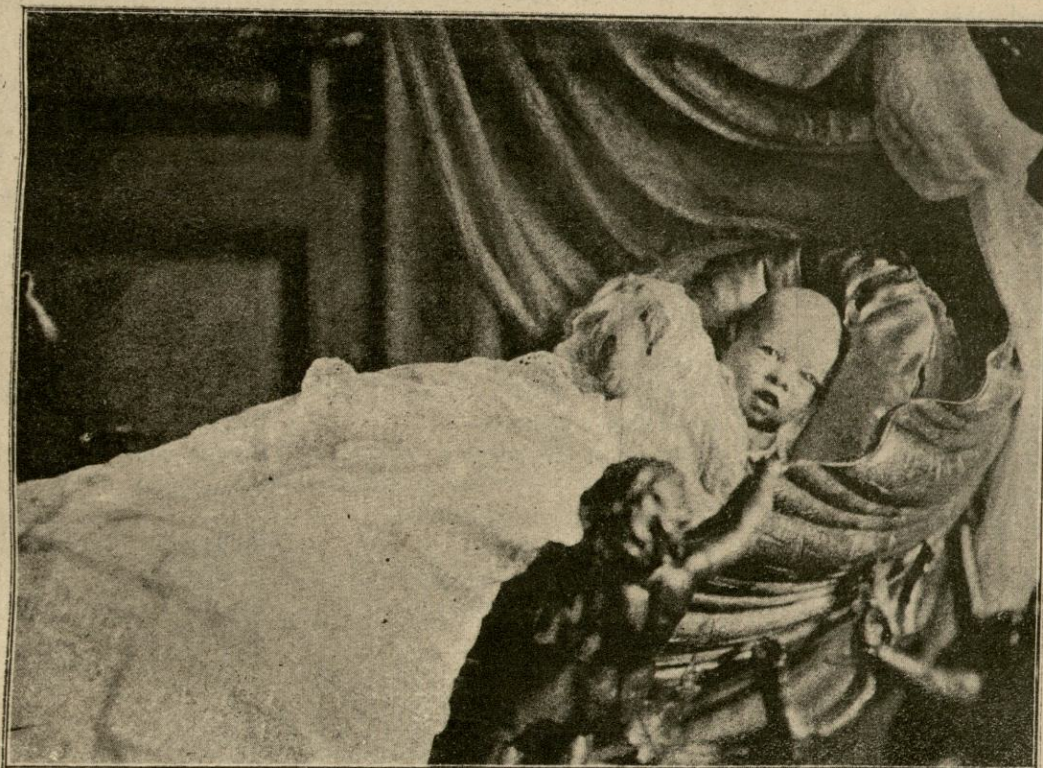
Nu e opera vre-unui mare măiestru, ci copia unei sărmane fotografii; dar puținele trăsături, pe care fotograful a putut să le prindă'n pripă, ca să fie fixate pentru vecie, ne înfățișează pe copilul mic, în care noi toți ne gândim intrupată o mare idee.

Așa cum îl vedem aici, odată a fost Prințul nostru și n'are să mai fie.

Nu știe nimeni, dar simțim cu toții, cum ne mână firea și porunca timpurilor.

Din ziua, în care s'a redeșteptat în sufletele Românilor conștiința națională, s'a ivit în inimile lor și dorința de a avea o dinastie, care stă mai presus, deci și afară de densii, și cu cât mai mult s'a întărit conștiința națională, cu atât mai viuă a devenit și dorința de a vedea dinastia română trainic întemeiată, cum trainice și vecinic aceleași sunt și legăturile vieții naționale.

L'am dorit deci și l'am visat pe acest copil atâta noi, l'am dorit și visat părintii, ba chiar și cei mai luminați

E în leagăn acum, și în sfoasă așteptare stă un întreg popor impregiurul leagănelui. Are să scape din leagăn, are să umble, are să alerge, are să sară 'n șea, și un întreg popor va fi cuprins de avânt, când El se va ivi călare, El, Prințul nostru, pe care noi îl știm de când era în leagăn.

Viața în sine e o taină, și fie-care om ivit pe acest pământ e și pentru sine însuși și pentru cel-l'altii o enigmă, care se desleagă încetul cu încetul, după cum clipă cu clipă 'i se desfășură viața: nu știe nimeni, cum are să se deslege această enigmă cea mai mare dintre toate câte s'a ivit pe pământul românesc.

dintre bunii noștri; — și dorința stăruitoare a unui întreg popor e ca o prorocire, un fel de prevestire a timpurilor, spre care Provedința ne duce.

Când stăm așa și ne uităm la leagăn și ne reamintim cele petrecute și ne dăm seamă despre propriile noastre dorințe, ni-e ca și când toate cele ce se fac astă-dzi, s'a făcut ieri ori se vor face mâine, ar fi numai pregătiri pentru — singur Dumnezeu știe ce!

Aceia, care Români sunt și Români se simt, toți ved viitorul poporului românesc tainic împreunat cu micul copil din leagăn.

VEDENIA LUI HAMZA

I

In burnusu-î alb ca neaua,
Lângă cortul său umbros
Și fumându-și narghilea
Hamza șcade somnoros.

Inaintea lui se 'ntinde
Cu nisipul ardețor
Un deșert cât nu-l cuprinde
Ochiul șoimului din sbor.

Adormitele-î văzduhuri
Le 'nfoară când și când
Ca văitări de negre duhuri
Tipăt de șacal flămând.

Insă Hamza nu le-aude:
Pentru el pământu-î mort:
Ale vieței patimi crude
Nu-î mai îndrăsnesc sub cort...

II

Colo 'n zarea lungă iată
Un miragiu de lumină!
Hamza mult din el și-'mbată
Ochiul mari de gânduri plini.

Fața-î ride 'n bucurie
Ca un plău în zorii topit,
Și o dulce melodie
Scaldă sufletu-î răpit.

Dar ce vede Hamza? Ce e
Cel miragiu minunat?
Meka? Sfintele-î moschee
Sau Profetu-'neunurat?

Ah, priveliștea slăvită
N'are nume 'n limba lui:
E o lume 'n cer ivită
Și nimic din lume nu-î.

Pe un jet de peruzele
Și cu brațe de safir
Șeade, sub polog de stele,
O Sultană numai fir.

Fruntea ei, ca dalb de lună
Strălucind pe limpedi mări,
Blândă, lină, vecinic jună,
Varsă tainici desmierdări.

Impregiuru-î fluturează
Roiu de gingași geniori,
Cu miresme-o rouează
Și-î fac vânt cu snopi de flori.

Frumusețe ne 'ntrecută
In zidirea lui Allah,
Umple de-admirare mută
Pe fakir și pe mollah.

In genuchi stă lângă Dînă
Cruntul Inger Azrael*)
Și-î se 'nchina, ca stăpână
Cu mai mari puteri ca el.

Iată, șiruri de fantasmă
Trec pe dinaintea ei:
Crai cu steme 'n frunți, ca 'n basme,
Feți frumoși călări pe smei.

Toți apostolii gândirii:
Maistri mari, poeți, eroi —
Toată fala omenirii —
Es în față-î câte doi.

Toți la tronul ei se 'nchină,
Toți îi cântă *Osanà!*
Ea cu nimburi de lumină
Se grăbesce-a'î corona...

*) Ingerul Mortii.

Ideal fără de prihană
Al divinei Frumuseți,
El dă sufletului hrană
Și mărire-acestei vieți.

Mintea de la el și-adapă
Setea ei de adevăr,
Tot el inimile scapă,
Când in sbuciume tresăr...

III

Hamza mult cu drag privește
La vedenia din cer —
Când din visuri îl trezește
Pași adânci de cavalier.

Pe cămila-î, sus, agale,
Vine un hagiū chīabur,
Cu ceaprazuri la harșale
Și pistoale la cobur.

— «Visător netrebnic lumii»
Dice mândrul meu hagiū,
«Ședî ca stărvul unei mumii
Gură-cască la pustiū!»

«Aū nu simți tu cum se sbate
Bfetul om cu soarta rea,
Ca să-și scuture din spate
Aspra sărăcie grea?»

«Pe uscat ca și pe mare
Tot norocul are zar...
Dar ce veți tu colo 'n zare?
Vr'un palat e? Vr'un bazar?...»

Hamza liniștit răspunde:
«Desfătarea ce simț eu
N'o pot ochii tăi pătrunde...
Mergi în pace, dragul meu!»

VASILE D. PĂUN

IN CRING

Sub paltinul din gura văii
S'aruncă 'n șipot un isvor,
Ce știe să-mi deștepte-o lume
De amintiri pline de dor.

M'asez pe iarbă lângă densul —
Mi-e vechiū prietin, și'l ascult
Cât de frumos îmi povestește
Din vremi trecute de demult.

Dar tot spunend, l-'neacă plânsul,
Și'ncep și eu cu el să plâng,
Și nu mă satur ascultându'l
Și iar m'apucă ziua 'n cring.

FL. DUȚESCU.

M A R A

(Urmare)

CAP. IV

Primăvară

Omul vede cu ochii, aude cu urechile, dă cu socoteală și te scoate în cele din urmă cum ești, ori și cât de mult te-ai sili să 'i pari alt-fel.

De geaba să mai plânga decî Mara, c'a rămas vëduvă cu doi copii,—sărăcuții de ei.

Copiii, așa săraci cum rămăseseră, creștea cum crește răchita 'n prundișul apătos, eară muma lor întinerea, par'că, adunând creștarul la capul podului.

Nu-i vorba, tot Mara cea veche era, tot soioasă, tot nepeptenată, și nici că i-ar fi șeșut bine alt-fel. Vorbă însă mai apăsat, se certa mai puțin, călca mai rar și se ținea mai drept decăt odinioară. Se simte omul, care are, și-l veđi cât de colo pe cel ce se simte.

Și dacă n'ar fi alta, e în lumea aceasta și bine, și rău. Cătă vreme se află în largul lui, omul nu-și prea bate capul cu alții; când te află însă în strîmtoare, te uiți bine împregiurul tēu, ca să veđi, dacă nu cum-va e prin apropiere cine-va, care poate să te scape.

Au simțit-o cei strîmtorați pe Mara, că ar puté, dac'ar voi, să le vie într'un ajutor—așa cu o sută, cu două, fie ca să-și cumpere o pereche de boi, fie ca să-și dreagă casa, fie ca să îplinească prețul unei vii ori al unui pământ scos în vëndare.—Până la toamnă, — cu camătă bună,—se'nțelege.

«N'am,—dicea Mara.—De unde ași puté să am eu?»

Și asta i-ar fi și rămas vorba, dacă n'ar fi fost la mijloc și camăta.

Chiar mică fie, dar tot e ce-va.

«Uite! Am ce-va,—grăia dēnsa, — nu atăta, căt ceri, dar știu pe cine-va, care are: să iei jumătate de la mine și altă jumătate de la dēnsul.»

Acel cine-va era Domnul Anton Huber, economul orășenesc de la Lipova, prieten bun al tuturor Beamterilor, al preotului nemțesc de la Lipova și al Maichii Aegidiei.

Huber era măcelar, dar nu mai știa ce se petrece în măcelărie. Asta era treaba nevestei și a feciorului său Natl, un băiat încă tiner, dar deștept și harnic, care purta gospodăria cu două calfe. Huber el însuși petrecea toată ziua la casa orașului, la casină ori jucând cărți cu popa și cu directorul de la Steieramt, d-l Liubicek.

Ca femeie cu minte, Mara știa, că n'are nici o dată să-și peardă banii, dacă face tovărășie cu Huber. Căștiga, ce-i drept, mai puțin; dar de asta n'o durea pe dēnsa capul, fiind-că tot mai pișca câte ce-va, pentru osteneală, când datornicul făcea plățile, și, lucrul de că-

petenie, nu se temea, că Huber îi va urca arēnda podului.

Creștea dar și ciorapii de o dată cu copiii.

Tu, Doamne! cum cresc toate în lumea aceasta.

Era ca ieri, când l'a dat pe Trică ucenic pe patru ani și se și pomeni cu el calfă, un băietan de cincispredece ani, cam deșirat, dar înalt ca un grenadir, cam motolog, dar cu virtute. Pecat numai, că trecea și acuma săptămâna fără ca el să se spele și să se peptene: aceasta nu se face, așa știa el, decăt Duminecile și zilele de sărbători împărătești, după prânz, ba chiar și atunci numai dacă nu e timpul, ca să se scalde în Murăș.

Persida, sërmana, se speria, când îl vedea—așa din Paști în Crăciun.

Se obișnuise atāt de rău acolo, în mănăstire, ca toate să fie curate în preajma vederii ei, încāt o apuca un fel de boală, când venea de sărbători pe acasă, și trei zile depline rēnduia mereu și curățea până și prin podul casei.

Pecatul acesta căduse pe dēnsa mai ales fiind-că în mănăstire nu mai stetea cu cele-lalte fete și cu Maica Aegidia, pe care o apucau durerile de cap, când vedea praf pe masă, ori când un scaun nu stetea tocmai la locul lui.

Mara era, cāt stetea fata ei acasă, mereu cu ochii umeđi, ea singură nu știa de ce.

Prea 'i se făcuse fata fată și nu mai știa ce să facă cu dēnsa. Înaltă, lată 'n umeri, plină, rotundă și cu toate aceste subțirică s'o frângi din mijloc; ear fața ei ca luna plină, curată ca floarea de cireș și albă de o albeață prin care numai din când în când străbate abia vëđut un fel de rumeneală.

Nu! asta nu putea să rămăie așa. Știa Mara că vine frumusețea și se trece, și-i venea să geamă de durere și-ar fi vrut s'o poată fermeca, pentru-ca așa să rămăie pe veci înmărmurită, ca vecinic oamenii, vëđend-o, să strige cuprinși de mirare: A fost odată o Mară și aceasta e fata ei: copii ca dēnsa nimeni n'a mai avut.

Și totu-și voia s'o țină ascunsă și tresărea adese-ori cuprinsă de gândul, că era să i-o răpească cine-va, s'o iee, s'o ducă, s'o înstrăineze, s'o facă muier.

În zadar! Nici că se putea alt-fel, asta i-e rostul în lume.

Și earăși altă groază o cuprindea, și săria nopțile speriată din somn, ca să alerge peste Murăș și să-și aducă fata acasă.

Auđise atâte povești despre fete frumoase adimenite, de călugărițe, că să iee vëlul și să rămăie viața lor toată

„Vatra“

Lectura vesela

Tip. „Gutenberg“

între zidurile ce atâte taine ascund. Eară Persida iubea pe Maica Aegidia, Persida se simțea bine în mânăstire, Persida se simțea nenorocită, când venea la casă ei cea sêracă.

Sêrmana mamă!

Cum să țină ea la casa ei asemenea fată ?

Cât a ținut postul Paștilor, Mara a rânduie mereu, a curățit, a vărut și rêsărut, — și-a dres casa, și-a îngrădit din nou curtea, și-a cumpărat mai întâiu masă, apoi și scaune, apoi și două paturi noue, un dulap, ba până chiar și trei icoane. Ii sângera inima, când 'i se storcea baniu adunați cu multă grijă pentru aceste nimicuri, de care dênsa nu simțea nici o trebuință : dar băiatul ei se făcuse calfă și 'l aștepta, ca să petreacă Paștile cu sora lui și cu muma lui; își aștepta copiii, care nu mai erau sêraci ca odinioară, și ținea, ca Persida să se simtă bine a casă.

Sêrmana mamă!

Pe când ea să pregătea cu neastâmpăr să-și primească copiii, neastâmpărul vieții cuprinsese pe fiica ei.

La colț de uliță, peste drum de mânăstire, era măcelăria lui Huber.

Huberoaie, o femeie scurtă și cam groasă, ședea, ca de obicei, pe un scaun din fundul măcelăriei, eară feciorul ei, Hubernațl, tăia carnea și-o cântărea, apoi lua banii și îi dedia mumei sale, care ținea cassa.

După ce cumpărătorii se răriau, Hubernațl făcea rânduială, strîngea fărâmurile cu măturișca, apoi, dacă timpul era frumos, ieșea în fața măcelăriei, ca să vadă mai bine lumea.

De și măcelar, Hubernațl era, așa la înfățișare, om plâpând, par'că mai mult fată de cât fecior. Om de vre-o două-șeci și unu de ani, cu mustață puțină, cu obrazii rumeni, cu șorțul curat, oare cum rușinos, el sêmăna mai mult a cofetar de cât a măcelar. Ai fi crezut, că nu e în stare să frângă gâtul unei vrăbii.

Așa și era în adevăr.

Lovia cu toporul în fruntea boului și înfîgea cuțitul drept în inimă, fiind-că asta îi era meseria. Nu era însă în stare să rostească o vorbă aspră și se'nduioșă până la lacrimi, când vedea pe mumă-sa mahnită.

Așa și l'a crescut Huberoaie, care atâte copil, atâte om avea în lumea aceasta.

Șvâboaică de la Buda, ea se măritase foarte tînără după Huber, un vienez harnic și chefliu, dar cam iute la fire, și puțin în urmă veniseră aici, unde nu avea pe nimeni. Lucrând cu zestrea ei, Huber a agonisit în câțiva ani, mai ales în timpul revoluțiunii de la 1848, o frumoasă avere. Încă mai bine le-a mers apoi după revoluțiune, când Huber a ajuns, ca Neamț din Viena, la mare cinste și casa lor era pusă în rëndul celor de frunte. Dar tocmai aceasta era nenorocirea Huberoaiei: rêmăsese la măcelărie ea singură cu calfele, eară bărbatul și-l vedea aproape numai zilele de sêrbători, când poștea Beamterii la masă. Ast-fel mângâierea ei era Națl, care a crescut lângă mumă-sa mereu mahnită și încă de copil simțise, că nu merg lucrurile bine în casa lor.

Și dacă n'ar fi fost asta, el nici c'ar fi ajuns măcelar.

Il dăduse tatăl-sêu la gimnasiul din Timișoara, unde patru ani de zile, cât a stat, a fost mereu între cei d'întâiu. Anul al cincilea însă, după vacanța de Paști, nu s'a mai întors, ci a rêmas a casă, lângă mama lui, la măcelărie. S'a și făcut măcelar, însă firea nu 'i s'a înăspriț, și când ieșea cu șorțul lui curat în colțul stradei, își venea să dîci, că nu e al lui șorțul, ci l'a pus numai așa de încercare.

Ani de zile de a rëndul a stat el aici fără ca să fi vëdut pe cine-va la vre-una din ferestrele de peste drum. Și jos, și sus ferestrele acelea erau date în alb, ca să nu să vadă prin ele, și nu se deschideau nici o dată. Acolo dar el nu se uita, fiind-că știa că n'are ce să vadă.

Zidirea mânăstirii se sfîrșea însă în fața măcelăriei, ear mai departe 'n spre stînga era grădina mânăstirii, împrejmută cu un înalt zid de piatră. Ferestrele despre grădină se deschideau, ba mai ales acum, primă-vara, steteau aproape toată ziua deschise. Națl nu vedea, ce-i drept, de la măcelărie acele ferestri, dar putea să le vadă, dacă trecea spre stînga, în fața grădinii.

Intr'una din zile, ferestrele fiind deschise și isbind o dată vântul în ele, una, tocmai cea de la iatacul din colț, unde stetea Maica Aegidia cu Persida, s'a sfărâmat.

Națl s'a dus să vadă și a vëdut — nu fărâmurile de geam, ci o fată, care îi părea grozav de frumoasă.

Nu-i vorba, n'avea nevoie să și fie, pentru ca să pară frumoasă. Ceea-ce se ivește la fereastra unei mânăstiri de călugărițe are tot-dea-una ceva tainic și plin de farmec. Acolo, chiar bătrână fiind, femeea pare tînără, chiar urită, pare frumoasă; eară lucrurile sunt cum ele ne par.

Din întemplant însă Persida, care alergase și ea să vadă ce s'a întemplat, era chiar mai tînără, mai frumoasă și mai plină de farmec de cât cum Națl era'n stare să și-o închipuiască.

El rêmase uimit, cu inima înceștată și cu ochii oarecum împăingeniți.

Ii era par'că s'a rupt, s'a frânt, s'a surpat de o dată ceva și o mare nenorocire a căzut pe capul lui.

Persida sta neajutorată în fața geamurilor sparte și nici nu-l băga 'n seamă, când veni Maica Aegidia, ca să vadă paguba.

Femea mai aședată și mai cu minte, ba chiar călugăriță, Maica Aegidia tresări, când vëdu, peste drum, pe Națl, băiatul Huberoaiei, stând cu ochii țintă la fereastră. Il știa de copil mic, îl socotise tot-dea-una cel mai bun băiat, și mintea 'i se oprea în loc vëdându-l atât de îndrășneț.

«Sidi!» — grăi dênsa mahnită și apucă fata de braț, ca s'o dea din vederea tînărului.

Rêu a făcut, căci acum se opriră și ochii Persidei asupra tînărului cu șorț curat, cu obrazii rumeni și cu mustața mică, acum își dete și ea seamă, de ce stă acel tînăr acolo.

Obrazii ei se umplură de sânge, și îi era par'c'o săgetase ceva prin inimă.

Atât a tost, nu mai mult, și ea nu mai putea să fie ceea-ce fusese.

Taine mari și neprătrunse de mintea omenească!

Atât a fost numai, și gândul copilei era mereu la fereastra cea spartă, la frumuseța Țilei de primă-vară, la omul ce stătuse acolo, peste drum, cu ochii uimiți și cu resuflarea, par'ca, oprită. Se temea să mai intre în casă, tremura, când se apropia de fereastră, suspina greu, când se uita și nu-l mai vedea acolo, și totu-și nu mai avea astempăr, nu mai găsea loc de repaos, își făcea mereu de lucru în casă.

Nu i-a făcut și nu-i făcea, nu i-a Țis și nu-i Țicea nimic, nimic nu știa, nimic nu gândia și totu-și, așa ca din senin, se sbătea copila ca și când ar voi să scape, să fugă și să se ascundă în fundul lumii.

Ear două Țile în urmă, când ear l'a văȚut acolo peste drum, ea a rămas nemișcată și cu ochii Țintă la el. Era par'că perdută, căȚută într'un fel de leșin.

Oamenii treceaū de a lungul uliȚei, și dacă el nu și-ar fi tras seamă, ea ar fi stat mereu acolo, în faȚa lui. El însă ear s'a întors în faȚa ferestrelor, care nu se deschid nici o dată.

Nu se deschid, — dar se pot deschide. Da! da! nu e voie, dar cu puținȚă este!

«Dacă voiesc, pot, — grăi dēnsa și puțin îmi pasă!»
Ce era adecă? — îi făcea vre-un rău cui-va!? păcătui, dacă deschidea fereastra?

«Ca el să știe!» — grăi dēnsa, apoi se duse cu pași hotărâți, deschise fereastra din faȚa măcelăriei și rămase dreaptă, înaltă și cu faȚa deschisă în ea.

Pe NaȚl, care stătea în ușa măcelăriei cuprins de neastempăr, îl trecură fiorii.

El ridică fără de voie mâna stângă la gură și îi făcū semn să închidă fereastra, căci vedea lumea.

Și-i era frică de femeea ce stătea acolo sus în fereastra.

Nu era păcat, nici un rău nu i-a făcut Persida nimēnuī, și totu-și ea se simȚea umilită, nu mai putea să privească în ochii Maichii Aegidiei și nu se mai ducea, nu mai voia să se ducă la fereastra.

Îi era par'că o apucase un fel se nebunie, care a trecut.

Dal a fost o ne mai pomenită ștregărie, de care îi era rușine, și mult ar fi dat, ca nici el să nu fi băgat de seamă, când ea a deschis fereastra.

Dar, la urma urmelor, de ce a și deschis'o? Numai și numai, ca să-i arăte, că puțin îi pasă de dēnsul, că poate, dacă vrea, s'o deschidă, — numai și numai, ca să ridă de dēnsul.

Ar fi voit să i-o scrie aceasta pe o bucată de hărtie și să-i arunce hărtia, când îl va mai vedē stând ca un smintit în faȚa ferestrii.

Dar îi era rușine.

Era nesuferită viaȚa aici în mânăstirea aceasta, unde dēnsa era atât de singură, și inima i se bătea mai iute și mai tare de cât de obiceiū, când se gândea, că peste câte-va Țile va eși și va sta ear acasă, cu fratele ei, cu Trică al ei, care acum nu mai era ucenic, ci calfă, un adevērat flăcăū, cu care poȚi vorbi.

S'a și bucurat Persida de Sâmbăta Floriilor, când Trică a venit s'o iea și s'o dusă acasă.

Ce om se făcuse! Era tuns abia acum și îmbrăcat în haine noue-nouȚe, din creștet până în călcăie toate noue. Nu-i vorba, hainele îi erau cam largi și mânecile surtucului ajungeau până la degete, dar nimic nu era din tērgul de vechituri—ca mai nainte.

De și îmbrăcat însă în haine noue, Trică se simȚea foarte strimtorat în faȚa surorii sale, care era și mai mare, și mai frumoasă, și mai nu știu cum de cât Milena: lui Claiici cea logodită acum cu un teolog.

N'o văȚuse de un an pe soră-sa și acum par'că nu îndrăsnea s'o mai iea drept soră a lui.

«Trică dragă! — îi Țise ea întinȚându-i mâna.

«Da, — grăi dēnsul turburat, — am venit să mergem acasă, — și nu știa să-i sărute orf nu mâna, nu putea să-i Țică «Tu», îi era greu să meargă, după ce eșiră la uliȚă, alătura cu dēnsa, ci rămase un pas în urmă.

Erau, spre pod, două drumuri, unul l'a stânga, ear cel-l'alt la dreapta.

Persida știa, că e mai scurt cel de la stânga, dar nu stete de cât o clipă pe gânduri, apoi, fără de voie, apucă la dreapta, spre măcelărie.

O nouă ștregărie!

Tocmai în faȚa măcelăriei Persida trecū uliȚa, ca să apuce colȚul, și acum i se împăingenară ei ochii, și ear îi era ca și când un fel de leșin ar cuprinde-o. Îi era rușine, grozav de rușine și își vedea, par'că, obrajii roșiȚi de năvala sângelui.

NaȚl sfărâma tocmai cu barda încheetura de la un genunchē, și când Persida se ivi peste drum și apucă spre măcelărie, el rămase cu privirea perdută și barda îi tremura în mână. Hubēroaie se ridică din jeȚ și înaintă până în ușă; servitoarea, care ținea coșul, ca să i se dea cartea, se uita și ea mirată, ear din colo, peste drum, la cel-l'alt colȚ se oprise un bētrân și stătea cu gura căscată.

Persida trecea ca prin văpaie mistuitoare, eară Trică venea două pași în urma ei domol și cu capul ridicat.

«Trică! — grăi dēnsa după ce trecu de măcelărie, — vino mai iute, nu mă lăsa singură.»

(Va urma)

LUPII 'N VATRĂ

III

Preoteasa, mulțumită doar cu-atâta c'a scăpat,
Cum vedu plecând pe popa iar de-acasă la arat,
Hai! după cumetru 'n dată... Și-l găsi colo-n tufiș,
Lângă gârla care udă câmpul lat de-a curmedis...
Acolo, de frica popi, tupilat creștinul sta,
Ne 'ndrăsnind la plug a merge și de munc'a s'apuca.
Lângă el decî ea se duse, veselă, cum l'a zărit,
Și-amîndoi, ședînd la umbră, mi s'au pus pe povestit.
El i-a spus: flămînd, cu prânzul, cum l'amează o așteptase;
Cum părintele de-odată, hai! la goană mi-l luase,
Mânios, avînd de cuget cu toporu 'n cap să-l toace;
Cum el, părăsindu-și plugul, a fugit spre gârla 'ncoace.
Apoi dînsa prinse-a-i spune: cum l'amează-ți, făr' să vrea,
Duse prânzu cel bun popi; cum plecă și după ea
Popa hotărît cu pietre s'o ucidă de mânie;
Cum abia 'n genunchi cădîndu-î a scăpat de-a lut urgie..

Cam așa-fel ei spunîndu-și păsurile amîndoi,
Preoteasa 'n urmă dîse: «Și de unde peste noi
«Aū cădūt atâtea rele? Cine cređi că-î vinovat
«Pentru toate-acestea? Cine?... Numai hoțu de argat!...
«Pân' mai calcă iarbă verde el și cu bărbatu-meu,
«Vai de capul nostru! pozne d'astea vom păți mereu!
«No s'avem o ăi tihnită! Viața o să ne-o urîm!...
«Deci, ascultă-mă cumetre!... Știi ce?... Hai să-î omorîm!...
«Până când tot viață-amară?...»

— «De scăpare nu-î alt drum,

«Ved și eu» morarul dîse. «Hai să-î omorîm... Dar... cum?...
«Vedți, aci e greutatea!...»

— «A! de asta te 'ngrijești?...»

«Las' că știu eu, n'avea grije! numai dacă te 'nvoești...
«Uite cum: tu du-te mâne, ia-mi din tîrg otravă tare,
«Și mi-o adă; iar diseară... eu li-o dau în vr'o mîncare...
«Și, e gata socoteala!... vor mîncă, și pe vecie
«Aū s'adoarmă...»

— «Ei, și-n urmă? bănuială n'o să fie?...»

— «Da de unde? Las' pe mine!... De la câmp... ei aū sosit
«Seara... cam bolnavi acasă, și... culcîndu-se-aū murit...
«Eacă tot!... E lucru mare?... Haide! fii om de ispravă...»
— «Bine» a rîspuns cumetru. «Mîine veți avea otravă!»

Dar pe cînd vorbiau cam ast-fel dînsii colo în desime,
Cugetînd că 'n apropiere nu-î ca să-î audă, nime:
Ce să vedî? Păcal' al naibi chiar atunci, din întîmplare
De la plug vinea cu boii să-î adape 'n grabă mare.
Și sosind cu ei la gârla, și zîrind colo 'n tufiș

Cine stă de vorbă: trase cu urechia pe furis,
Și-audi ce-aū spus ei, totul! un cuvînt nu i-a scăpat,
Apoi seara, după cină, la oparte l'a chemat
Pe părintele și-i spuse: Uite, el și ea, ce vor...
Eată ce-am aflat anume, astăđi, chiar din gura lor...

Popii nu-î vinea să creadă... «Soața mea, otrăvitoare?...»

«Ucigașă?... Fugi de-acolo!... Este cu puțință oare?...»

— «Ba bine că nu! (Păcală îi rîspunde). Știi că-mi place?...»

«D'astea căte nu se 'ntîmplă!... Naiba mînăstiri nu face!...»

„Vatra“

Íaca, nu!

Tip. „Gutenberg“

«Ce nu poate o femeie, draci în cap când i-au intrat!...»
 «De! așa-i, cum spui!... Cu focul nu prea este de jucat.
 (Dise popa dus pe gânduri). Ce să fac, s'erman de mine?!...»
 Ear Păcală: «Fii pe pace! toate au să iasă bine,
 «N'avea nici o grije... numai, să mi ascuți părinte sfatul;
 «Mâne să lăsăm încolo, până la amiază, aratul;
 «Ear pe mine, până 'n diuă, îmbrăcat ca negustor,
 «Să mă lași în târg... D'otrăvuri mă voi face vîndător,
 «Și când o veni morarul, l'oiu pîndi, și am să-i vînd
 «Alte-cele 'n loc d'otravă, făr' să-i dea lui nici prin gând...
 «Și-apoi... las' să ne tot cheme preoteasa la mîncare!...
 «Dar, de și n'o să ne facă cina nici o supărare,
 «Seara — știu ce? — după masă noi să dîcem că ni-e rău
 «Să cădem jos, tronc, d'odată, vâelându-ne mereu,
 «Și la urmă să ne facem morți, să stăm lungiți așa...
 «Ce se va 'ntâmpla prin casă după aceea, veți vedea!...»
 Popa se 'nvoi la toate.

Dimineața a doua zi,

Cum s'a deșteptat, moraru se sculă, la târg porni.
 Ear acolo, hop! d'odată, tocmai când în târg s'ajungă,
 Un jidan îi iese 'n cale, cu perciuni, cu barbă lungă,
 Și cu măruntșuri multe de vîndare, — tot strigînd:
 «Măi încet! nu dați năvală! că la toți am să vă vînd!
 «Am de toate: lână moale, perii, și bumbac și ace!
 «Și pe-ales bricege bune, și oglindă și-orî-ce vă place!...
 «Am și flori, panglici frumoase, pentru fete tinerele,
 «Și pentru femei trecute fel de fel de rumenele,
 «Care fac obrazul tîner, ca de două-șeci de ani...
 «Și măi am șotravă bună pentru șoareci și cloțani,
 «Pentru ori-și ce jigăni! Haideti să vă dau degrabă!...»

Audind așa morarul, se apropie și 'ntreabă
 Pe jidan, încet, șoptindu-i: «Dar otravă care-omoară
 «Nu numai cloțani și șoareci: chiar și-un câne, bună-oară,
 «Știi, așa... măi tare-o leacă... de vîndare n'ai cum-va?...»
 — «Cum de nu? (jidanu-i dîce). Ean te uită Dunneata
 «Asta, ici... o vești?... omoară chiar un om!... și dobitoace
 «Cât de mari... Î-ți cer pe toată, doar un leu!»
 — «Bun! ad'o 'ncoace...»
 «Eacă leu!...»

Și cu-acestea îndărăt moraru-apucă
 Înspre casă iar, otrava preotesei să-i-o ducă...
 D'unde să-i fi dat prin minte lui, că marfa cumpărată
 Nu-i otravă, ci... făină doar cu sare-amestecată;
 Și că cel ce i-a vîndut-o, negustorul perciunat,
 N'a fost jidov, ci Păcală jidovește îmbrăcat?...»

Ear la rîndu-i preoteasa, când fu colo pe 'nserate,
 Șapucă de lucru 'n grabă, și găti niște bucate!...
 Precum nu mîncase popa, decât... poate-așa v'odată,
 Nu știu când, doar—la v'un praznic, la v'o nuntă mai
 [bogată.

Și, punînd otravă 'n ele—pe părinte și pe-argat
 Când sosiră de la treburi, ha! la masă i-a chemat...
 Ei se puseră la cină, și — fiind flămîndi — mîncară,
 Știi... cât dece!... Ear la urmă, după ce să săturară:
 — «Vai! (Păcală prinde-a dîce, de odată). Nu mi-e bine!...
 «M'arde nu știu ce'n năuntru!...»
 — «Aoleu! zău, și pe mine!...»

Dice popa. «Ce-o fi asta?»

— «Fleacuri! ce voiți să fie?»

Le răspunde preoteasa. «Ați mîncat cu lăcomie,
 «Și v'au apucat cărceii... Las' că are să vă treacă,
 «Nu-i nimic!»

In gându-i însă nu știa ce să se facă,
 Diavolița, de voioasă ce era, vîdînd isprava
 Cât de repede s'arată, cât de bună-a fost otrava!...

Dar Păcală iar începe: «Vai de mine! Ajutor!...»
 Eară popa, după dînsul: «Aolio! săriți, că mor!...»
 Și sculându-se de-odată de la masă amîndoi,
 Se împiedecă, și unul după altul cad greoi
 La pămînt, — măi scot un țipet, două, încă — jos culcați —
 Și ca lemnul, după aceea muți rămîn și nemișcați...

Preoteasa cum îi vede, lângă ei încet pășește,
 Î-i ascultă de măi suflă, îi întoarce, îi sucește...
 Ear la urmă se ridică: «Pace bună! am scăpat!»
 Și, lovindu-i cu piciorul: «Na-vă! bine c'ați crepat!...
 «D'ați încolo cu moraru pot în tihnă-a mă inbi...
 «Spre-a se bucura și dînsul, merg să-l chem îndat' aci...»

Dise, și eșind pe ușe, ea plecă...

Să înnoptasă...

Doar tăciunii de pe vatră luminau puțin prin casă...
 — «Ei!» grăi Păcală popii, de colo, când a vîdut
 C'au rămas ei singuri... «Ce dîci? părințele!... Ți-a plăcut?...
 «Asta fu abia 'nceputul! stai, măi ai răbdare-o leacă...»

«Ce-î vedea de-aci încolo și mai mult cred c'o să-ți placă!...»

Și după puțină vreme, ușa să deschide iar,
Apoi intră... preoteasa, însoțită de morar...

Popii îi vinea atunci, cum ardea biet de mânie,
Cât p'aci la ei să sară, și 'n bucăți să mi-i sfășie...
Dar pe inimă calcându-și, stete 'n loc făr' a sufla;
Se făcu iar mort, să vadă mai departe ce-o urma...
Și Păcală, tot ca dânsul...

Preoteasa, cum intră

—«Ei, cumetre?... ce dicit?... place-ți?...» (pe morar îl întrebă)
«Nu-î așa, că sunt femei de ispravă?... Poți cu tunul
«Să le dai pe la ureche—nu se va scula nici unul!
«Vești cum le-asternui de bine?...»

El s'a dus, i-a pipăit...

Apoi: «Da, așa-î,—» răspuse, «Nu mai suflă... Aă murit...»
Auzind așa, ea strînse de pe masă într'o fugă
Tot ce rămăsese-a colo de la popă, de la slugă,
Și-aducând din noi bucate, altele, într'o clipită,
Și rachiū și vin—s'ajungă—prinse-a dîce, mulțumită:
«Vino deci, cumetre 'ncoace, ședî la masă ici cu mine!
«Lumea e de-acum a noastră! să petrecem cum ne vine.
«Eată! ți-am adus de toate. Să mâncăm, să bem, iubite!
«Astea nu sunt cu otravă. Pentru tine sunt gătite!...»

Și la masa încărcată veselî amândoi ședură,
Și mîncară pe 'ntrecute, și 'nchinară, și bîură:
Până-ce la cap rachiul, vinul, li s'au cam suit...
«Of!» (cumetru-atuncea dîse) «Cât sunt ați de fericit!...
«Dar aci-î cam întunec, nu-ți ved fața cum aș vrea...
«Ca să ne vedem mai bine, știî ce dragă? haî coala,
«Mai la foc...»

Ear preoteasa: «Haî» răspuse unde-ți place
«Unde nu m'aș duce oare, pentru tine? ce n'aș face,
«Scumpul meu?...»

Și dela masă spre cuptor ei au plecat,
Și la foc ședînd, pe vatră, s'apucară de cântat:

«Văî, săracu bărbătel,
«Cum se supărase el!
«Foc era erî și vâlvoare,
«Cât p'aci să ne omoare:
«Ear acum... ce cum se cade,
«Ce tihnit coala jos șeade!...»

«Bărbătele, ce mai dicit?
«Ce stai? Ce nu te ridicî?
«Nu vești cum ne drăgostim?
«Nu ne-auđi cum chefuim?
«Cu toporul cum nu sai
«In bucăți ca să ne tai?»

«Heî, bărbate! bucuos
«Ridica-te-ai tu de jos,
«Și când ne-ai vedea 'mpreună:
«Zău că nu ne-ar fi de-a bună!
«Te-ai scula tu, vaî de tine:
«Dar te-am adormit noi bine!...»

«Și-acum, i! ha!... ce ne pasă?...
«Noî suntem stăpâni în casă,
«Tu sacî colo nemișcat,
«Noî petrecem minunat.
«Tu mereu veî tot dormi,
«Noî mereu ne vom iubi!...!»

Ast-fel ei cântau într-una, și strigau, se veseleau...
Dar, când petreceau mai bine, mai cu chef când chiuiau
De colo de jos, Păcală, unde sta în nemișcare,
Ce să vești? de-odată capul ridicându-și, strigă tare:
«Sus, părinte! fuga!... N'auđi, cum îți urlă lupii 'n vatră?»
.....
Ea și el atunci rămăs'au muți, ca stîncea cea de piatră.

Eară Popa sare iute, pune mîna pe morar,
Apoi,... maică, măiculită!... Unde 'ncepe-a-î da c'un pur,
A mi-l neteđi de-alungul, a mi-l unge peste spată:

Vatra

Intre doue focuri

Tip. „Gutenberg“, București.

De-ai fi ȕis cã... îmblãtește grãu, saũ la porumb cã bate!...
—«Aoleũ!... destul! pãrinte...»

—«Ba mã na! cumetre, na!

(Ast-fel rãspundẽdu-i popa, fãrã milã-i tot cãra)

«Îmã mã faci de ris tu casa, cãt îi fi pe lumea asta?
«Î-ți mã bați tu joc de mine? Mã îmã scoți din minți
[nevasta.]

«Na!...»

Și i-a cãrat într'una,—pãn'abia, într'un târziũ,
Isbuti pe ușe, bietul, a scãpa, cu vaĩ cu chiũ...

Și bãtaia d'astã datã prinse bine, de minune!
Chiar din raiũ par' c'a fost ruptã! cãci cumãtrului, sã spune,
Dor de dragoste pe urmã, cãte ȕile-a mã trãit,
Pace bunã!... cu cumãtra, de-atuncã nu i-a mã venit...

D'apoĩ biata preoteasã! ce-a mãncat de la pãrinte:
Și pe lumea ceealaltã cred c'o sã-și aducã-aminte!...
—«Sã mã otrãvești voi't'ãl, șearpe?...! Ține!... na și ȕie!...
«Na, spurcato!...»

Și-a lãsat-o mã mult moartã decãt vie...

Dar îi fu și el spre bine, cãci... pe urmã i-a trecut
Pofta de drãciũ, și soațã cum se cade s'a fãcut.

* * *

Ear Pãcalã, dup'acestea, ȕise popii: «Ei, de-acum...
«Dã-mi ce este-al meũ, stãpãne... Eũ te las, o iaũ la drum.»
—«Cum?» (mirat întrebã popa).

—«Eac' așã!... mi s'a 'mplinit

«Țimpu doar' dupã 'nvoialã. Pentru-atãta m'am tocmit!»
—«Vaĩ de mine! cum îți vine de 'mplinit sã pomenești,
«Cãnd abia 'nceput-ai anul?»

—«Apoĩ, de! nu-ți amintești?»

«Nu ȕi-am spus mã dinainte cã pe an nu mã 'nvoesc?
«Pãnã ȕi-or urla în vatrã lupii, ȕis'am cã-ți slujesc!...»

Popa, ce era sã facã?... Îi pãrea destul de rãu
Dup'argat așã de vrednic... Dar... ȕicea în gãndul sãu:
«Bine cã stãtu și-atãta, ochii pãn' 'mi-i-a deschis...
«Zãu, par' cã spre-a-mi face-un bine, Dunneȕeu mi-l'a trimis!»

Și plãtindu-i cum se cade, mulțumindu-i, îl lãsã.
Ear el, bun rãmas luãndu-și, haid! în lume iar plecã.

P. DULFU

CAVALERUL

AMINTIRI DIN TEMNIȚĂ

F

ie-care carcerã are la Seghedin legenda ei.

La numãrul 6 a stat, de exemplu, neînfrãntul Lucaciũ.
La numãrul 9 a «petrecut» un an și jumãtate Pãrintele
I. Macaveiũ. La numãrul 3 stã martirul Slovacilor, poe-
tul Svetozar Hurban-Vajansky sau «Nenea Sveti» cum
îi ȕiceam noi.

Dar cea mãi legendarã e celula numãrul 7, în care a
stat cel mãi mare zurbagiũ, eroul duelurilor, cavalerul
vestit, și a stat mult, trei ani aproape, pentru nu mã pu-
ȕin de cãt 47 dueluri, în care a sluit ori schilodit o
mulțime de oameni, ba pe cãți-va i-a omorit chiar.

Un rar tip de om cavalerul acesta.

Un om de staturã colosalã, peptos, cu capul mare, cu
pãrul tuns scurt, cu mustãți lungi, groase și negre, cu
fața brunã, aproape buzat, cu ochi sãgetãtori și cu vocea
rãgușitã. Mergẽnd, el calcã apãsat și rar, oare-cum gãn-
ditor; vorbind, el face gesturi puține, dar tot-d'auna largi.

Ani de ȕile de-a rãndul el a fost spaima Ovreilor și
a ofițerilor austriaci din capitala Ungariei.

Fecior de banĩ gata, cum se ȕice pe la noi, cavalerul
nostru încã de mic student se ținuse numai de ștren-
gãrii. Cãnd a venit decĩ în capitalã ca «jurist» își avea
reputațiunea fãcutã: duelgiũ bun și de o forțã muscu-
larã în cãt în tot clubul atleților numai președintele se
putea mãsura cu dẽnsul.

Inzestrat cu aceste daruri, el și-a format un club mãi
restrĩns, vre-o cinci șase tovarãși de seama lui, care ȕi-

neã sã se illustreze bãtẽndu-se cu sabia, cu pistolul, cu
bocsul, cu pumnul, dupã cum erau împrejurãri.

Vaĩ de bieții ospãtari și de cafegiii, pe la care se
abãtea aceastã companie vestitã: fugeau mușterii ca de
ciumã, fiind-cã era destul, ca mutra vre-unuia dintre dẽn-
șii sã nu le fie clubiștilor pe plac, pentru-ca sã fie pro-
vocat—așã din senin.

Ear teferi numai de tot pușini au scãpat din bãtaia cu
clubiștii, meșteri pãnã la unul în mãnuirea armelor și—
îndrãsneți numai ca dẽnsii.

Se legaũ mãi ales de Ovrei și de ofițeri din armata
comunã (austriacã), și erau în stare sã goleascã localul
bãtẽnd cu scaune, cu sticle, cu mese ori cu pumnul.
Aceasta însã numai dacã nu îndrãznea nimeni sã-i pro-
voace la duel.

Ei însi-și nu provocaũ, fiind-cã țineaũ sã poatã alege
arma lor de predilecțiune, sabia.

Voind sã caute pricinã, unul dintre dẽnsii, de obiceiũ
cel designat de staroste, cavalerul nostru, se ducea și se
așãda fãrã multã ceremonie la masa, unde se afla cel
«ales». Dacã atãt nu era destul, îi mãi sufla și fumul de
ȕigare în nas.

Se 'ntẽmpla ca cel insultat sã nu mãi caute drumul
cel lung al «satisfacțiunii cavaleresti» și sã-și ia o satis-
facțiune mãi imediatã. Atunci bãtaia era gata. Și rar cu-
tezaũ poliștii s'o împedee, de oare-ce clubul era foarte
respectat de poliție.

Aceasta era procedarea cea politicoasă.

Când vorba era însă de Ovrei, procedarea era cu totul alt-fel.

Provocatorul, trecând pe lângă cel «ales», se împedea de el, apoi, simțindu-se insultat de această lipsă de atențiune, îi mai și trăgea o palmă. Ear dacă se mai indignau și alții, cădeau palmele la dreapta și la stânga și scandalul era gata.

Toate aceste n'ar fi fost cu puțință, dacă în capitala Ungariei ar fi existat un singur club de felul acesta. Asemenea scene erau însă și sunt ce-va obicnuit la Budapesta.

În scurt timp deci clubiștii erau cunoscuți și temuți de tot orașul. Avuse fie-care dueluri cu grămada și oamenii îi arătau pe ulițe și prin localurile publice, esagerați «faptele» lor și se dedeau frumusețea la o parte când îi întâlneau.

Temut însă și admirat era mai ales starostele.

Unui avocat, un Ovreu, i-a dat o lovitură atât de puternică în duelul cu sabia, încât i-a sburât mâna cu sabie cu tot.

Unui ofițer din armata comună i-a tăiat cărarea din pâr. Altui ofițer i-a tăiat nasul, ear măestrului militar de scrimă i-a crestat fruntea.

Tot ast-fel cu pistolul.—Slăbiciunea lui era să-și țină adversarul în încordare, în fața pistolului, să-l privească și să-l facă să tremure, apoi spunea, unde-l țintește. Acolo 'l și nimerea.

Și toate aceste ca un fel de profesiune.

Făcea, ca la alergările de cai ori ca la biliard, prinsori, că așa ori așa îl va tăia, ori îl va împușca pe adversar, aici ori acolo îl va răni. Căuta deci să fie provocat, nu numai din pasiune, ci tot-odată și din gândul de a câștiga atât el, cât și prietenii lui, care de asemenea făceau prinsori.

Și mai ales pentru aceasta 'i s'a croit o pedeapsă neobcînuit de grea.

Unul dintre adversarii lui l'a ochit atât de rău, în cât l'a atins glonte peste umăr. Cavalerul nostru, perțându-și sângele rece, după-ce s'a văduț atât de aproape, de și trecut de primejdie, a tras cu necaș și l'a nimerit în frunte.

Un nou proces, de astă dată celebru, de oare-ce vici-tima era din înalta societate. Avocatul adversarului, dovedind în cursul aceluși proces, că cavalerul merge la sigur și face prinsori, osânda a eșit de tot grea.

Tocmai aceasta l'a făcut însă pe cavaler cu atât mai celebru. Mai ales *sexul frumos* îl admira ca pe un fel de semițeu. Ast-fel i s'a acordat amânări peste amânări, în timpul cărora a mai sêvârșit câte-va fapte, ca să intre cu inimă mai liniștită în temnița de la Seghidin.

Încungiurat de o aureolă, parc'ar fi învins o armată dușmană, el a fost, cât a stat aici, mai mult stăpân de cât rob și a trăit ca un pui de împărat.

Nici că era pe timpul acela asprul regim de astă-ți, și osândiții totă țiuă petreceau pe afară și ôșpeții puteau să-i primească și prin camerele lor.

Și venea înalta societate, mai ales cocoanele, ca să mângâie pe eroi în țilele de suferințe, — ba una și-a pârăsit chiar familia și s'a stabilit la Seghidin, pentru ca să-i poată aduce cât mai des mângâiere.

Cât a stat el pe aici, temnicerii fugeau unul după altul, ba până chiar și directorii s'a schimbat: nu era chip s'o scoată la capăt cu cavalerul, care, violent din fire, devenea sêlbatic după ce bea ceva mai mult, ceea-ce în temniță făcea în fie-care ții.

Unul dintre temniceri povestește, că într'o ții, puindu-se cu alți doi prieteni pe bêt, n'a voit să se urce în celula lui până ce nu 'i-a băgat pe cei-l'alți doi sub masă. 'I-a luat apoi în brațe, 'i-a dus ca pe niște copii în celulele lor și a început să răcnească și să spargă tot ceea-ce-i cade'n cale: uși, scaune, mese, dulapuri, în cât toți temnicerii și deținuții s'a ascuns.

* * *

Țilele aceste a intrat în temniță, tot pentru duel, un admirator al nesêmitului cavaler.

Il întrebai să-mi spună ceva despre faptele sêvârșite de eroi după eșirea lui din temniță.

Intre altele îmi istorisi că, simțindu-se ofensat de un tînăr aristocrat, eroul nostru l'a provocat.

Acesta n'a avut încotro, a trebuit să primească, căci alt-fel ar fi mâncat bătae zdravănă cu biciușca. Tatăl tînărului însă, fiindu-i teamă să nu-și peardă fiul, trimise p'un om la cavalerul nostru, rugându-l cu vorbe și oferindu-i două-șeci mii florini numai să-i promită, că nu va omori în duel pe băiat. Cavalerul l'a dat însă pe ușă afară și a doua ții s'a mulțumit să-i facă tînărului sêu adversar o creșătură în frunte.

— E adevêrat: s'a purtat ca un cavaler, — țiseiș.

— Ca să judeci până unde merge susceptibilitatea de cavaler a lui, îți voi spune, să s'a bătut în duel chiar cu un prieten, pe care l'a împușcat.

— Dar bine, din ce cauză s-a duelat ?

— Să vești : nu cavalerul a provocat, ci prietenul lui.

— Il va fi silit însă !

— Nu-i vorba, l'a silit, căci 'i-a dat două palme.

— Și de ce ?

— 'I-a cerut, în formă puțin delicată, niște bani pe care îi dăduse cu împrumut.

Nu prea puteam să concordez această susceptibilitate crudă cu cavalerismul.

Dar mă dumirii îndată.

— Și ce s'a ales de cavaler ? — întrebai !

— A ! acum e om : s'a însurat, e bogat.

— A luat fără îndoială pe Doamna, care-l însoțise la temniță,

— Aș ! — Nu era pentru densus ! Lasă că nu avuse mult, dar ea s'a și ruinat. — Un om din societate bună, care mai jôcă și cărți, — nu pôte să se căsătorască de cât potrivit cu starea lui. — A luat zestre mare.

— Da, da ! — țiseiș pe deplin dumerit.

Seghidin, Ianuarie, 1894.

I. RUSU ȘIRIANUL.

BARCAROLĂ

*La țărmul clătinatei mări
Mașteaptă mult dorita zină:
O lopătar, în depărtări
Mână!*

*De-ar fi un veac până la ea,
S'o văz, să'i strâng gingașa mână:
Brav lopătar, cât vei putea
Mână!*

*Mi-e dor de glasul ei duios,
Mi-e dor de dulcea mea stăpână:
Fii, lopătar, mai inimos —
Mână!*

*Despică cu lopata ta
Albastrul val care te 'ngână:
Taci, lopătar, nu mai cânta —
Mână!*

N. BURLĂNESCU-ALIN.

RĂSBUNARE

DE

CARMEN SYLVA *unuar**(Traducere liberă de I. L. Caragiale)*

Pirvu stă dus pe gânduri... Pe o ființă 'n lume ar fi iubit-o și el—pe frate-său, pe Voinea... Acu vreo câte-va săptămâni, găsisse pe bietul Voinea, răpus în pădure... De-atunci încoace, îi vedea trupul mort aveau. În toate serile își înneca aducerea aminte în țuică, dar cum îi trecea fumul a doua-zi, amintirea groaznică se 'ntorcea la loc, mai grea, mai nempăcată, și atunci nu mai vedea, nu mai auzea nimic alt-ceva — Voinea mort, răpus de dușmani.

Acu — umbla iar pe drumul cunoscut, pe unde venea 'napoi dela țirg, vesel, ducând lui Voinea un pachet de tutun — că ținea la bietul frăține-său, nu ca la un frate, ca la un copil, și când se 'ntorcea acasă, nu vrea să vie cu mâna goală.

Se 'nseră; umbra dealurilor se 'ntindea tot mai tare în drumul lui, la o cotitură a poteci, drumetul dă cu ochii de un trup de om culcat pe o lespede și cu capul rezemat de un trunchi. Tot apropiându-se, i se păru că e frate-său... Da' de ce-o fi stând așa?... Doarme?... Ce țapen!... Atunci, cuprins de un fior, grăbi pasul... Da, era frate-său — Voinea!... Pipăie 'l — rece ca ghița; uite-te bine — ochii duși în fundul capului! Un răcnet! — un răcnet să 'i crepe pieptul! Incepă să 'l sguđuie, să 'l cheme pe nume: «Voineo, neică! Voineo!» Degeaba! Omul pricepu bine ce l-a fost lovit, când văzu o rană mare între umerii flăcăului. Degeaba 'l mai striga — Voinea nu mai vrea să răspundă.

Pirvu căzu în genuchi și începă să se bocească și să se vaite ca muierile. Puțin stete așa, și-odată 'i fulgeră prin minte un gând, care 'i svintă isvorul lacrimilor. Luă voinicește în circă pe mort și 'l duse acasă...

Astea treceaă acu prin capul încruntat al învățătorului în vreme ce școlărița îi birăa mereu lecția pe de rost.

Copila ajunsese la un fragment din istoria țării, unde spunea cum Vlad-Vodă Țepeș își răsbunase de grozav asupra boerilor necredincioși, punându'i să care piatră și var pe un colț prăpăstios, ca să zidească o cetățuie.

La povestirea cruntei răsbunări, învățătorul își înălță capul; de pe fruntea lui pica broboane mari de sudoare. Și el trebuia să și răsbune; știa el bine cine stătuse să răpuie pe Voinea!

Acu, ce mai una ș'alta? Pirvu dăduse foc la pătulul lui Dragomir... Dar, cu câteva chile de porumb, nu se plătește viața unui flăcău... Nicăi vorbă, Dragomir îl omorise pe Voinea. Flăcăul 'njurase la horă într'o duminică pe Sanda, și ea ieșise din joc; plecând acasă foarte încruntată, Sanda arătase pumnul și mormăise niște amenințări vajnice.

Pirvu se lovi peste frunte... Nu carecumva l-o fi 'njunghiat pe Voinea chiar Sanda?... Nu se poate. Era voinic... n'ar fi putut o muiere să 'l puie jos!... O muiere!... La gândirea aceasta rușinoasă, învățătorul simți că 'i vine amețală.

Era departe de tot de școala lui. Glasul băiguit al școlăriței se contopea în gândul lui cu vijiala gîrlii ce se rostogolea repede de vale prin mijlocul satului cătră Olt. În mintea omului nostru era un fel de vîrtej: Voinea copil;... tata, popă 'n sat;... tata lui Dragomir și al Sandii, vecin îndrăcit, moșnean hartăgos... Și omorul nelegiuit de care tot mai povestesc din când în când bătrânii de demult.

Popa vrea să și răsbune... De ce?... Ei! De unde poate ști Pirvu... Destul că într'o zi moșneanul se 'ntorcea călare dela țirg. Tocmai se 'ntimplase în ziua aceea să și spele oile, și nu luase cu el nică armă. La o cotitură a drumului se 'ntâlnește cu alt călăreț; d'abia

are vreme să 'l cunoască cine e — e chiar vrăjmașul lui de moarte, care a și scos pistolul dela brâu. Repede dă pînteni calului și sboară 'n goana mare. Popa cîrmește 'n loc și se ia după el... O să 'l ajungă... Iacă biserica... Fugarul sare jos de pe cal, dă năvală nebun în sfîntul locaș și gâfîind cade la picioarele iconostasului, pe care l-apucă strîns în brațe. Popa, uitatul de Dumnezeu! își repede calul în amvon, trece pragul călare și trage asupra moșneanului: sîngele țîșnește pe sfintele icoane și pe lespezile reci...

Pe popa l-au răsopotit — ras și 'nchis pe toată viața; și bietul Pîrvu! a rămas băetanul să crească el pe frate-său Voinea, care era mititeluș.

În vreme ce visează învățătorul la toate astea, școlărița spune mereu din cartea ei pe de rost; copiii ceilalți, unii scobesc băncile cu cuțitașele, alții scîrție pe plăcile lor, și scupă și șterg cu mîneca, și iar scîrție; la ferestrele prăfuite bîzîie muștele; aerul e greu, și cei mai micuți cască și se 'ntind a ploaie.

De odată se deschide ușa de perete și un flăcăiandru, un bacîu tîner în cămașe, cu câtă căciula la o parte pe pletele lui lungi, intră d'abia trăgîndu-și sufletul:

«Dom'le, săi! vaca 'mnitale dom'le!...

— Ce vacă, mă? întrebă Pîrvu tresărind.

— Vaca 'mnitale... ha! degradă!»

Bucuria scolarilor c'au scăpat de ceasul clasif. Și nu numai atât, mai era și o întemplantare de senzație, care trebuia văzută de aproape. Năvăliră cu toții la ușe după profesor, și ghionțuri și brânci, și se repeziră toți afară strigînd care mai de care.

O mulțime de oameni din sat s'adunaseră la imășul lui «Domnul». Aci vaca, sforînd turbată de chinul rănii și de ciupiturile muștelor cari se strînseseră pe carnea ei vie, smăcină iarba și pămîntul cu coarnele, se tăvălea și arunca țîrînă cu picioarele în ochii bietului vițel care cerea să sugă. Din ochii ei holbați, din privirile ei pierdute, vrea par'că s'arunce scînteii de imputare oamenilor pentru crunta ei suferință.

Pîrvu, cu tot sângele 'n cap, fără să știe bine ce face, schimbă mereu frunze mari de lipan verde udate, pe rana vitei. Veniseră o sumă de femei cu copiii 'n brațe. Cu capetele acoperite 'n maramele lor albe, ele steteau de jur împrejur, drept în picioare, cu gravitatea matroanelor romane chemate să se pronunțe. Copiii se 'nghesuiau împrejurul vitei și «Domnului»; dar tăceau sfioși, temîndu-se și de o nouă sbuciumare a dobitocului și de încrunțarea învățătorului. Pe iarba și 'n țîrînă se svînta sângele negru.

În capătul potecii, se arătă atunci Sanda, drept în bătaia soarelui, cu fruntea sus, cu furca 'n brâu și fusu 'ntre degete, fără să sprijine măcar urciorul smălțuit pe care 'l ținea sus pe cap. Fota roșie, strînsă bine la mijloc cu

betele, îi înfășura în cute mișcătoare trupul plin. Chipul ei pîrlit de soare și vînt, sprîncenele negre și 'mbinate, expresia întregă a fizionomiei și mersul ei drept și sigur, toate dedeau acestei fete o înfățișare aspră, dar măreață. Tocmai de aceea, flăcăii din sat nu se prea lungeau la glumă cu ea, pentru că la orice îndrăzneală, ea știa să le 'nchiză gura scurt cu două vorbe, mai arzătoare ca două palme.

Sanda, nemișcată, cu privirile mari și liniștite, se uita la vita canonică, și fără să lase a se lua aminte, trăgea cu coada ochiului la Pîrvu... Numele lui Dragomir, frațele ei, se auzi în mulțime, deocamdată mai șoptit, apoi din ce în ce mai tare. Șaptele sporeau, și o grămadă de lume se strînsă 'mprejurul Sandii; începură s'o strîngă de aproape și s'o întrebe rîspicat.

Pîrvu o văzu și el în sfîrșit pe fată. Trecu printre oameni și se opri drept în fața ei: fulgere sclipiră în ochii amîndurora.

«Dragomir mî-a făcut-o?» zise învățătorul scrișnind.

Sanda tăcu.

«Zi tu că nu'i așa, daca poți!» adăogă el.

Sanda nu zise nici o vorbă, și se uită drept în ochii lui.

«Ci spune odată! or vrei să 'ți pui mîna 'n gît!»

Ea 'l măsură din cap pînă 'n picioare, și răspunse liniștită și rece:

«Să'mi pui tu mie mîna 'n gît? Nu crez treaba asta! Tu să mergi să dai foc noaptea ca hoțul la pătulurile oamenilor, că de-atîta ești bun!»

Și dînd într-o parte binișor lumea, se duse p'aci 'ncolo, fără să se mai uite 'napoi.

Pîrvu se făcuse vînet, și scrișnea mereu:

«Las'că mî-o plătești tu!...

— Știi tu una? îi zise un moșneag. De ce n'o ieși tu de nevastă pe fata asta, mă flăcăule?... E fată voinică și harnică... și s'ar isprăvi odată și dușmănia asta 'ntre voi...

— Eă? pe ea? de nevastă?... Mai bine mă dau de mal în Olt!»

Lumea se strecură, unul după altul, fie-care pe la dă-raverile lor. Copii cum văzură că rămân singuri cu dascălul, o șterseră la sănătoasa.

Pîrvu rămase lîngă vaca lui chinuită de friguri, și el cu friguri în suflet. Îi rîcorea botul și limba cu apă proaspătă. Stînd la gînduri ce să facă: s'o mai îngrijească, ori s'o 'njunghe și să'i isprăvească odată canonul.

În vremea asta Sanda ajunsese la fîntână. Ea apucă lanțul și 'ncepî să coboare găleata printre ghizduri; o umplu cu apă, și o trase voiniceste afară. Împrejurul ei nimica, nimic pînă 'n zarea depărtată plină de lumina soarelui.

Sanda era frumoasă! și... știa că e frumoasă.

(va urma)

NOI VREM PĂMÎNT!

Flămînd și gol, făr' adăpost,
Mi-ai pus pe umeri cât ai vrut,
Și m'ai scuipat și m'ai bătut
 Și căne eă ți-am fost!
Ciocoiu pribeag, adus de vînt,
De ai cu iadul legămînt
Să-ți fim tot căni, lovește 'n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cal și jug de boi:
 Dar vrem pămînt!

O coajă de mălaiu de ieri
De-o veți la noi tu ne-o apuci,
Băiețu tu 'n răsboiu ni-î duci,
 Pe fele ni le ceri.
Injurî ce-avem noi drag și sfânt;
Nici milă n'ai, nici creșămînt!
Flămîndi copiii 'n drum ne mor
Și ne sfîrșim de mila lor —
Dar toate le am trăi ușor
 De-ar fi pămînt!

De-avem un cimilitir în sat
Ni-l faceți lan, noi boi în jug,
Și 'n urma lacomului plug
 Es oase, și-î păcat!
Sunt oase dintr'al nostru os:
Dar ce vă pasă! Voi ne-ați scos
Din case, goi în ger și 'n vînt
Ne-ați scos și morții din mormînt —
O, pentru morți și-al lor prinos
 Noi vrem pămînt!

 Navem puteri și chip de-acum
 Să mai trăim cerșind mereu,
 Că prea ne schingiuesc cum vreți
 Stăpâni luați din drum!
Să nu dea Dumnezeu cel sfânt,
Să vrem noi sînge, nu pămînt!
Cînd nu vom mai putea răbda,
Cînd fîmea ne va răscula,
Hristoși să fiți nu veți scăpa
 Nici în mormînt!

 Și am vrea și noi, și noi să știm
 Că ne or sta oasele 'ntr'un loc,
 Că nu-și vor bate-ai voștri joc
 De noi, dacă murim.
Orfanî și cei ce dragi ne sunt
De-ar vrea să plîngă pe-un mormînt,
Ei n'or ști în care șanț zăcem,
Că nici pentr'un mormînt n'avem
Pămînt — și noi creștinî sîntem!
 Noi vrem pămînt!

 Navem nici vreme de 'nchinat,
 Căci vremea ni e 'n mîni la voi;
 Avem un suflet încă 'n noi
 Și par'că l'ați uilat!
Ați pus cu toții jurămînt
Să n'avem drepturi și cuvînt:
Bătăi și chinuri, cînd țipăm,
Obești și lanț cînd ne mișcăm,
Și plumb cînd istoviți strigăm
 Că vrem pămînt!

 Voi ce-aveți îngropa! aici?
 Voi grău? Dar noi strămoși și tați,
 Noi mame și surori și frați!
 In lături, venetici!
Pămîntul nostru-î scump și sfânt,
Că el ni-e leagăn și mormînt:
Cu-al nostru sînge-î bolezat,
De-a noastre lacrimi e udat,
Sudoarea noastră l'a 'ngrășat —
 Noi vrem pămînt!

„Vatra“

Diana

Tip. „Gutenberg“ București.

PORTRETE IN CREION

I

MIHAIL COGALNICEANU

Este de remarcant, că toți oamenii mari ai țării noastre au lăsat puține documente privitoare la faptele lor, sau la evenimentele însemnate în care au jucat un rol, fie politic, fie literar, fie artistic.

S-ar părea, că una din cauzele care hotărâse lipsa unei literaturi de memorii și documente politice, ar fi imposibilitatea în care s-au găsit oamenii noștri de Stat de a medita și a scrie. Fiind cuprinși de virtețul luptelor politice, lor le lipsește cu totul timpul necesar unei liniști pentru activitatea senină a minții.

Dar excepțiunile par a se ivi.

De cât-va timp a apărut în mai multe broșuri, cu îngrijire tipărite, *Corespondența lui Mihail Cogălniceanu privitoare la războiul României pentru independență*.

Când această operă va fi complectată, ne așteptăm să dea naștere la interesante discuțiuni.

De o cam dată, ne răsare în memorie figura nemuritorului patriot și cuceritor.

El era unul din cei din urmă moșnegi ai generațiunii de la 48.

* * *

Când de pe pragul epocii noastre resfrîngi o privire înapoi, în zarea trecutului depărtat, pare că-ți ajung până la auz, până în suflet, vaietul de suferințe seculare ale poporului Român, plângerile amare ale iobăgiei, țipetele revoluției și mai apoi imnul triumfător al renașterii. Și în acest imn deslușești elocința melancolică și duioasă a lui Bălcescu, graiul puternic și impunător al lui Heliade, cântecele profetice ale lui Bolintineanu, protestările înțelepte și neobosite ale lui Ioan Ghica, cuvântarea până atunci neuzită a lui Costache Rosetti pentru drepturile poporului; — este un concert monstru cu note de libertate, o renaștere, care fu menit să miște tot occidentul Europei.

Era semnul că un popor necunoscut de pe malurile Dunărei tresare, își scutură cătușele sclaviei, aspiră către lumina civilizației. Era deșteptarea instinctului de rasă către progres și libertate.

Mihail Cogălniceanu este una din figurile strălucite ale acelei epoci. Profilului său nu-î ajung numai câte-va trăsături generale, caracterul său politic nu se poate schița prin câte-va cuvinte Cogălniceanu n'avea adepți și credincioși, ca orî ce șef de partid, ci numai admiratori. El era o personalitate, un temperament. Și iată pentru ce figura lui cade sub pătrunderea fină și deștul de grea a unei

psihologii, din care să reiese lămurit și just creierul său, inima sa, — dar mai ales inima sa.

Sint epoci, în viața națiunilor, când expansiunile cele mai inflăcărâte ale inimei pot trezi un popor la viață și libertate. Atunci, un raționament cât de profund, dar rece, o elocință cât de serioasă, dar calculată, va produce mai puțin efect de cât entuziasmul spontan și sincer. Câți poate, înainte de Cogălniceanu, nu cugetase la starea de iobăgie a țaranului nostru, dar de teamă ca rezolvirea acestei mari chestiuni sociale să nu întîmpine turburări de spirit în clasele dominante, au lăsat ca răul să-și urmeze cursul. Le lipsea inima, le lipsea focul sfînt al sentimentelor, care îmbărbătează cugetarea, îi dă aripă și putere de a se manifesta în toată virilitatea ei.

Improprietărea țaranilor este cea mai măreață operă de inimă a lui Cogălniceanu. El a fost în toată viața sa un democrat. Și cuvîntul care s'a zis că prin improprietărea, Cogălniceanu a creat poporul românesc, are un mare înțeles. A ridica un popor de sub tirania iobăgiei, a-î reda drepturile lui, a-î deschide drumul către cultură și independență, însemnează în adevăr a-î crea. Și aduceți-vă aminte, că această evoluție socială nu se îndeplinea în mod liniștit, ea avea să lupte cu cea mai crîncenă răsvrătire a claselor dominante, cărora li se răpea una din cele mai favorabile și crude puteri de exploatare.

Cei cari i-au cetit discursurile sale politice, unele schițe literare, publicate în anii tinereții, au fost impresionați, în primul rînd, de eleganța și înmlădierea fină a spiritului său, de gingășia și emoțiunea simțirii ce tresală în frazele lui, une-orî de o întocmire artistică. Cogălniceanu aproape nici o dată nu este rece, monoton sau afectat. Ironia lui se înfățișează sub o formă simpatică observațiunile și verva lui de polemist conving, humorul său farmecă, iar când era vorba să rostească o cuvîntare într-o chestiune care privea de aproape patria lui parlamentul l'a văzut adese-orî emoționat până la lacrimi.

Patria! era un cuvînt mare și sfînt pentru el. Intocmit din toate elementele morale, sociale, intelectuale care-î complectează sensul său înalt, acest cuvînt lua întruparea unui Ideal!

Și acest om a cărui inimă mare a bătut aproape o jumătate de veac lângă inima patriei sale, — a murit afară din Patrie!

TRAIAN DEMETRESCU,

FEL DE FEL

LITERATURĂ, ȘTIINȚĂ, BIBLIOGRAFIE.

Din „*Etymologicum Magnum Romaniae*“ de D-I B. P. Hajdeu a apărut un extras, bucăți alese și adoptate pentru clasele secundare superioare. Un volum de 350 pagini, conținând interesantele studii «Dictionare și Dictionare» și «Genealogia popoarelor balcanice», apoi studiul istoric «Basaraba», etimologia a două sufixe (atec și ăesc), un studiu fonetic asupra trecerii lui *bi* în *ghi* și etimologia și istoricul a 12 cuvinte: *ajung*, *albină*, *aleg*, *amnar*, *Antina*, *apuc*, *ariciu*, *ba*, *Baba-Novac*, *Bacău*, *Balș* și *Ban*. O carte de mare importanță pentru studiul limbii române în licee și am dori ca ea să se poată introduce ca o carte de citire și în școlile superioare române din Ardeal și Bucovina.

Poesii populare din Transilvania, culese, adnotate și însoțite de o prefață de *I. G. Bibicescu*. Volum de peste 500 pag. + 69 prefață. Prețul 5 lei. De vânzare la librăriile Socec, Sfetea și Haimann.

Operile lui Iacob Negruți, vor apărea în curând în 6 volume. Volumul întâiu va conține copii de pe natură și scrisori asupra limbii române.

Colecțiune de galicisme întrebuințate în gazetărie și graiul viu, de D-I Alex. Demetrescu, profesor la școala militară și la liceul Sf. Sava din capitală. Broșura a apărut de sub presă.

Agronomia e titlu unei cărți apărute de curând în Viena și scrisă de A. Vrani. Cartea e dedicată agricultorilor români.

Ateneul Român, revista Ateneului din București, a apărut. No. 1 conține o precuvențare de C. Esarcu și serieri de ale d-lor V. A. Ureche, P. S. Aurelian, Șerbănescu, N. Pătrașcu, G. Dem. Teodorescu, C. Stăncescu și Dr. Chabudeanu.

Brazda lui Novac. Academia de științe din Berlin, cu deosebire interesată de cercetările arheologice ale d-lui Tocilescu, s'a adresat Academiei Române să lucreze împreună la desgroparea mai departe a întăriturilor romane de pe valea Oltului, numite *Limes alutanus*, iar de popor *Brazda lui Novac*. Academia noastră, în vederea marelui interes științific, ce l' oferă exploatarea limesului oltean, desgroparea castrelor și orașelor romane de pe malul Oltului, precum și studiul valului roman și a căii romane de la Turnu-Severin la Romula, a cerut ministrului instrucțiunii publice s'o ajute cu suma de 15,000 lei, pentru ca d. Tocilescu să poată aduna noue documente prețioase pe acest terem, pentru luminarea trecutului țării noastre.

Jean-Marie, dramă într'un act de A. Theuriet, tradusă de N. Țincu, a apărut într'o broșură de 25 de pagini.

Autori români vechi și contemporani, edițiune școlară, au început să apară în volume mici de buzunar.

A apărut «Doamna Chiajna» de Alex. Odobescu și «Poesii populare» de V. Alexandri. Colecțiunea va cuprinde toți autorii pe cari îi impune școlilor noul program de învățământ.

Ateneul din Galați. Comitetul Ateneului din Galați s'a constituit; președinte e ales D-I G. Mihăilescu. Conferințele vor începe de astăzi (30 Ianuarie). S'au înscris să vorbească d-nii Gr. Alexandrescu, Alex. Nicolescu, C. Gamulea și Dr. Tacheanu.

Colecțiune de plante sau herbariu, aranjat de I. Moisilu, profesor la gimnasiul real din Slatina, menit pentru așezarea plantelor uscate, adunate de elevii școlilor secundare speciale sau de universități. Colecțiunea este însoțită de 340 etichete pentru plante, tipărite în limba română și latină precum și de o instrucțiune, în care se explică adunarea, uscarea și așezarea plantelor în herbariu, etc. Se află de vânzare la librăria Societății «Incurajarea comerțului român» în Slatina. Prețul unui exemplar lei 2, bani 80; cu coperte în coloră lei 4.

ARTA. MUSICA. TEATRU

Statua lui Alexandri la Iași. Pentru ridicarea unei statue poetului V. Alexandri în Iași s'au încasat până acum la primăria aceluși oraș 9702 lei.

Revista «Arta». A reapărut revista musicală «Arta», în Iași, redactată de D-I Titus Cerne și publică articole de istorie, critică, teorie și estetică musicală. În decursul unui an, abonații primesc: 24 broșuri în — 8° de 16 pagini text, eventual cu figură sau exemple de musică intercalate; 6 suplimente musicale; 6 portrete de musicanți, a căror biografii vor fi date în corpul revistei. Abonamentul în țară: un an 15 lei; Bucovina, Transilvania, ș. c.: un an — 7 fl; 6 luni — 4 fl; Uniune postală: un an 17 lei. Elevii, coriștii și gradele inferioare din musicile militare; un an—10 lei.

Concursuri la conservator. La conservatorul din București se vor ține mai multe concursuri și anume: La 1 Februarie, pentru catedra de musică de la gimnasiul clasic din Caracal. La 1 Mai, pentru catedrele de musică de la gimnasiile clasice din Alexandria și Tulcea. La 10 Mai pentru catedrele de musică de la externatul secundar de fete No. 2 din București și cel din Focșani. Inscrierile se fac la minister cu cel puțin 8 zile înainte de concursuri, iar condițiunile de admisiune și programa concursurilor se pot vedea în Monitorul No. 291, din 28 Martie 1882.

La Teatru Național s'a jucat Joi, la 24 c. pentru prima oară *Tatiană Repina*, dramă tradusă de d-na Vermont-Ventura. Rolul principal a fost jucat de însăși traducătoarea.

Mounet Souly de la comedia franceză va sosi la 14 Februarie în capitală și va da o serie de 6 reprezentațiuni.

BISERICA ȘI SCOALA

Legea clerului de mir. Monitorul oficial a publicat regulamentul pentru punerea în aplicare a legii clerului mirean. La minister s'au isprăvit lucrările tabloului asupra venitului parohiilor.

Alegerea episcopilor de Buzău și Argeș se va face dăilele acestea.

Puși în retragere. Pe ziua de 1 Aprilie vor fi puși în retragere foarte mulți profesori și profesoare de cursul primar și secundar. Tabloul se va publica în Buletinul ministerului cultelor.

Legea învățământului primar se va pune în aplicare de la 1 Octombrie 1894. De la această dată institutorii vor fi plătiți de stat și anume:

La școlile cu un singur învățător, acesta va fi plătit de stat; la școlile cu mai mulți învățători, singur directorul va fi plătit numai de stat, iar ceilalți învățători vor fi plătiți jumătate de stat, jumătate de comună.

D-l Laurian, inspectorul general al învățământului primar, a făcut acest lucru cunoscut prin o circulară publicată în Monitor.

Catedrala din București. Consiliul comunal al capitalei a hotărât în principiu, ca proiectata catedrală să se clădească în fața palatului Universității, pe locul unde stau astăzi statuetele lui Mihai Viteazul, Lazăr și Eliade Rădulescu. Toate edificiile care stau pe locul format de strada Colții, strada Doamnei și strada Academiei se vor expropria.

Defensori eclesiastici. Prin legea și regulamentul clerului mirean, se înființează oșebit de revisori eclesiastici pe lângă fie-care eparchie și trei defensori, adică reprezentanți ai ministerului cultelor pentru controlarea afacerilor bisericesti în cât se atinge de drepturile statului (*circa sacra*). În acest scop se institue trei circumscripții: *București Iași*, și *Craiova*. Defensorii vor fi plătiți cu 400 lei leafă și 200 lei diurnă, și vor fi doctori sau licențiați în teologie.

SCIRI PERSONALE

D-l Titu Maiorescu, rectorul Universității din București, a dăruit bibliotecii gimnasiului «Șineai» 327 volume, cărți și reviste.

D-na Th. Aman, văduva pictorului T. Aman, a dăruit bibliotecii gimnasiului «Șineai» din București 56 aqua-forte, opere originale ale reșosatului ei soț.

D-l doctor Măldărescu, profesor al facultății de medicină în București, a fost ales decan al acelei facultăți, în locul d-lui Rîmniceanu, demisionat.

D-l V. Mangra, profesor al seminarului de teologie din Arad și unul dintre marii luptători ai cauzei române peste Carpați, a dăruit Academiei române mai multe manuscrite de istorie eclesiastică și de folkloristică. Printre manuscrite sunt câte-va serieri române din veacul XVI și XVII.

D-l Ioan Moldovan canonic în Blaj a fost întărit de guvernul unguresc ca președinte al «asociațiunei transilvănene pentru cultura și literatura poporului român.» Această asociațiune e fundată de vr'o trei-șeci de ani și a lucrat mult la ridicarea culturii române în Ardeal. Președinții ei au fost filologul T. Cipariu și în timpul din urmă istoricul Gh. Bariț.

D-l C. Dimitrescu-Iași, profesor universitar, a fost numit director al bibliotecii centrale din București, în locul d-lui Simeon Popescu, demisionat.

D-l G. A. Ureche, profesor al facultății de drept din Iași, a fost confirmat ca decan al acelei facultăți pe un nou period de 3 ani.

VIATA SOCIALĂ

Balul studenților universitari la Brăila. Studenții universitari vor da un mare bal studentesc în Brăila la 26 Faur a. c. Comitetul balului e compus din 8 doamne și 8 domni. Obiectele de cotilion vor fi comandate la Viena.

O societate a advocaților. Din inițiativa mai multor tineri advocați, s'a organizat înființarea unei societăți care va avea de scop pe de o parte ținerea de conferințe, iar pe de alta asistența judiciară.

Alergările de primă-vară în București. S'a fixat programul alergărilor de primă vară, care vor avea loc în dăilele de 24 Aprilie, 1, 8 și 15 Maiu. Alergările sunt aceleași ca anul trecut, afară de foarte mici amănunte. O reduțiune de 3000 lei a fost făcută asupra celor 2 premii mari. Economia aceasta este necesită prin hotărîrea luată de comitet de a instala și de a subvenționa un întreprinzător public pentru înlesnirea amatorilor cari, voind să aibă câte unul sau câte 2 cai de alergare, nu pot sta față cu cheltuelile susținerii unui grajd particular.

Societatea pentru învățătura poporului român. Ministerul cultelor a încuviințat legatul lăsat de reșosatul Hariton Racota societății pentru învățătura poporului român. Reșosatul Racota și-a lăsat întregă averea sa, în preț de 200,000 Lei, societății.

Societatea profesorilor de gimnastică. Profesorii de gimnastică și de arme din România s'au constituit într-o societate, a cărei scop este răspândirea gimnasticeii prin toate păturile sociale. Generațiunea ce se ridică, slabă și bolnăvicioasă, avea mare trebuință de ajutorul unei societăți de gimnastică.

Societatea economică a funcționarilor. Dăilele trecute funcționarii din Galați au ținut, la teatrul cel mare, o întrunire la care au participat peste 250 funcționari.

Scopul întrunirii e fost fondarea unei societăți economice a funcționarilor. Proiectul de statute a fost citit și luat în considerație. Discuția pe articole însă s'a amănat, numindu-se o comisiune pentru revizuirea proiectului.

Societatea literară «România jună» a studenților români de la universitatea din Viena și-a publicat raportul anual. Societatea are 31 membri fondatori, 92 onorari și 47 ordinari. Dintre membrii ordinari actualii studenți români în Viena, 20 sunt din Ardeal, 16 din Bucovina, 7 din Banat și 4 din România. Biblioteca societății are 1124 volume și 139 broșuri; averea e de 12.893 fl. Dintre membrii fondatori și onorari ai societății au murit anul trecut Grig. T. Brătianu, G. Bariț și Alexandru baron Vasilco.

Balul societății presei. Societatea presei din capitală va da în Teatrul național la 4 Februarie un mare bal mascat. Program bogat și variat. Pentru întâia oară bătaie cu flori și confeturi.

„Vatra“

Coamna fèrziu

Tip. „Gutenberg“

CRONICA

Expozițiune agricolă în București. Din inițiativă particulară se va deschide în București o expoziție agricolă. Se vor ridica în acest scop clădiri anumite în Cismigiu. Expoziția va dura de la 15 August până la 15 Octombrie. M. S. Regele a bine-voit să promită produse agricole de pe proprietățile particulare ale Sale și de pe proprietățile Domeniului Coroanei. Se va deschide și o secțiune internațională; până acum s'au primit adreșe din Franța, Italia, Belgia, Olanda și Rusia.

Infrumusețarea capitalei. Consiliul ministrilor s'a ocupat cu un proiect de lege, prin care se creează o comisiune care să examineze toate propunerile și proiectele de infrumusețare a capitalei.

Cărțile poștale. Nouăle cărți poștale pentru străinătate s'au pus în circulațiune. Cărțile cele vechi vor fi valabile numai până la 1 Aprilie.

Procesul statului cu Nusret-Pasa. Adjutantul Sultanelui, mareșalul Nusret-Pașa poartă un proces de mai mulți ani cu statul nostru pentru niște proprietăți ce acest Pașă le are în orașul Tulcea. Dilele acestea guvernul a hotărât, să dea despăgubiri lui Nusret 200,000 lei, ca să se împace lucru. Ministrul domeniilor a depus un proiect de lege privitor la despăgubire.

Palatul poștelor și telegrafelor. Dilele acestea s'a ținut licitație pentru construirea noului palat pentru direcția telegrafelor și poștelor în capitală. Construirea va dura 4 ani și va costa 3 milioane. Edificiul se va clădi pe terenul închis între stradele Straveopolos—Smărdan—Carol I și calea Victoriei.

Facultatea de medicină din București a fost frecventată în anul 1892—93 de 260 studenți și 79 elevi ai scoale superioare de farmacie.

Ministeriul de externe. Camera a votat proiectul de lege pentru reorganizarea ministerului de externe.

Serbarea dela Ateneu. La 24 Ianuarie seara a avut loc la Ateneul din Capitală sărbătorirea aniversării uniunii Principatelor și a înființării ligii. Lume foarte multă. D-nul Orăscu fost rector al universității, a fost ales președinte. D-sa ține un cuvânt de deschidere a serbării și citește telegramele sosite.

Vorbesc apoi: d-nul Mircea G. Petrescu student universitar și membru în Comitetul național studentesc; d-nul P. Pucerea, delegatul cercului studenților macedo-români, și în urmă d-nul C. Dobrescu. D-na Aristița Romanescu și d-nul Notara au recitat câte-va poezii.

ILUSTRĂȚIILE

Iacă, nu! Ștregarul de băiat a acoperit fantana și când vine fata să scoată apă, triumfător stă pe acoperământul fantanei și par'că dice: «Oho! Eu sunt mai mare! Fata supărată i dice: Dă-te jos omule! Lu! puțin îl pasă. De sigur gluma o să se incheie cu jăruială. Tabloul e de o femeie, Maria Wunsch.

O poveste veselă, tabloul de F. Andreotti. Scena n'are trebuință de-a fi explicată. Două fete prietene; una citește, cea-laltă ascultă. De sigur, ce citește nu e vr'un capitol din biblie.

Toamna târziu, tablou de F. Rompf. S'apropie iarna! Pomii sunt fără frunze, vântul bate din ce în ce mai puternic și mai rece, cerul e acoperit de nori. Te șosea e noroiu, căci plouă des. În curând zăpada v'a acoperi câmpiile și dealurile și tăcerea ier- nii se va întinde peste pământul amorțit. Pictorul ne dă un frumos peisagiu de toamnă; scena se petrece pe o șosea.

Intre două focuri. În război e greu când ești pus între două focuri, dar cavalerul nostru să simte bine între două focuri, de și e în război și densusul cu ochii șreți ai celor două fete. Dar astfel de război e dulce, cu toate că nu să știe de va scăpa cavalerul ne-rănit de săgețile otrăvite din ochii războinicilor fete. El pare a fi nepăsător, dar așa se cuvine unui adevărat cavaler! Tabloul e de A. Schroeder.

Diana. Tabloul de L. Perrault.

O furtună casnică O scenă din viața celor căsătorii. Multe explicații nu sunt de trebuință, pentru că scenele de felul acestora se găesc așa de des. Cucoana supărată, domnul supărat și ea furtuna!

ANECDOTE

Cismele logofetului Tăutu. Ion Tăutu, marele logofet al lui Ștefan cel Mare și-apoi al lui Bogdan V, a fost trimis de acest din urmă domn la Tarigrad cu 10 pungi de bani plocon, ca să inchine Moldova Turcilor.

Intrând la vizirul, Tăutu se desculță după obiceiul turcesc, dar cismele și le dete slugii sale să le țină în mână. Vizirul vădând pe slugă în salon cu cismele, stând lângă stăpănu-său, s'a mirat și-a dis:

— Bine, logofete, te temi că am să-ți fur cismele?

— Măria Ta! zise logofetul, într'o țară unde oamenii vreau să aibă tot ce ved cu ochii, e bine să bagi de seamă și de cismele din picioare.

— Nu te teme, logofete! Acum suntem prieteni, nu dușmani.

— Prieteni, neprieteni, cismele tot mi le puteți fura. Și apoi eu doresc, se fim prieteni între noi nu numai cu inima, ci și cu picioarele.

Și-a rămas sluga în salon cu cismele în mână, în ciuda vizirului.

Răspuns încurcat. Impăratul Josif II venind o dată în Bucovina, cercetă casarmele. Soldații, mai toți Români, nu știa nemțește. Impăratul avea obiceiul sa stă de vorbă cu soldații, dar întreba tot-d'una același lucru: De câți ani ești voinice? De câți ani ești soldat? Ai fost mulțumit cu traiul în amândoi anii? (Stagiul era de doi ani).

Oficerii, vr'o două săptămâni înainte de a veni împăratul, au stat de capul soldaților și i-au învățat pe nemțește cele trei răspunsuri la întrebările împăratului. Soldații știa acum nemțește frazele: De câți ani ești? De 22. De câți ani slujești? De 2. Amândoi anii i-ai trăit mulțumit? Amândoi, Majestate.

Vine împăratul. Pe cel d'întăiu soldat îl întrebă:

— De câți ani slujești, voinice?

— De 22, Majestate.

Impăratul dete din cap. El schimbuse ordinea întrebărilor, iar soldatul le știa numai într'un anumit șir.

— Slujești de 22 de ani? Atunci de câți ani ești, băiete?

— De 2, Majestate.

Impăratul se încruntă.

— Bine, băiete, ori tu ești nebun, ori eu sunt nebun?

— Amândoi, Majestate!

Au trebuit să vină oficerii să descurce lucrurile, iar împăratul a ris de potriveala răspunsurilor.

Deosebit și asemenea. Un oficer voia într'o zi să-și bată joc de un Archiereu.

— Ei, Prea Sfinte, știi vr'o deosebire între un măgar și un Archiereu?

— Știu, dacă m'ei spune.

— Măgarul își poartă crucea pe spate, iar Archiereul pe piept.

— Prea adevărat. Dar d-ta știi vr'o deosebire între un măgar și un oficer ?

— Eă nu știi.

— Nicî eă!

Și Archiereul plecă mai departe.

La vamă. Venia un țeran cu un car plin de saci. Caii îi erau slabi și oboșiți de drum. La barieră e oprit.

— Ce ai în saci ?

Țeranul se plecă la urechia funcționarului și-i spuse o vorbă la ureche.

— N'am înțeles. Spune mai tare, bre.

Țeranul spune a doua oară vorba, dar funcționarul tot nu o înțelese.

— Am ověz, dom'le, zise țeranul a treia oară, dar foarte încet.

— Ei, și apoi ? De ce nu vorbești mai tare ?

— Ca să nu m'audă caii !

Cum să înțeleg țeranii. Straja satului vine la casa unui țeran și-i bate în geam. Se încinge o conversație. Hei, mă din casă ! — Cine ? — Tu ! — Eă ? — Păi cine ! — Ce-i ? — Cum ce-i ? — Păi ce-i ? — Ai o scrisoare ! — Cine mă ? — Tu. — Eă ? — Păi cine. — Ado'noa ! — Ce, mă ? — Scrisoărea. — Ce scrisoare ? — Știi eă ce scrisoare ! — Trebuie să plătesci ? — Ce, mă ? — Cum ce ? — Ce să plătesc ? — Porto. — Cine ? — Tu. — Eă ? — Păi tu. — Ce porto, mă ? — Iaca, porto. — Cum așa ? — Păi, știi ! — Nu-i plătită ? — Ce ? — Scrisoărea. — Ehe ! — Cum ehe ? — Ai să dai, mă ! — Ce ? — Bani. — Ce bani ? — Porto. — Cât, mă ? — Ce cât ? — Câți bani, mă ? — 15. — Cum 15. — Păi ! — Dar de ce, mă ? — Nu știi. — Iaca 15. — Așa. — Ei, dă-m' o ! — Ce, mă ? — Scrisoărea. — Ce scrisoare ? — Care ai adus'o ? — Eă, mă ? — Păi cine. — N'am adus'o. — Păi cum ? — Nu-i la mine — Asta-i ! — Cum asta-i ? — Unde-i, mă ? — Cine ? — Scrisoărea ? — La primărie. — Ba la dracul ! — Ba, așa. — Păi, cum ? — Să te duci să ți-o iei.

REVISTA POLITICĂ

Intrunindu-se după vacanțe, Corpurile Legiuitoare române au lucrat și-au urmat lucrările. Un singur incident mai însemnat s'a produs în Cameră, interpelațiunea adresată de d-nul C. Stoicescu, ministrului de război. Nu s'a propus însă nici o motiune. — La Senat a fost pusă la ordinea zilei, între altele, de mult așteptata lege pentru crearea unei case de imprumut pe amanet. În urma stăruințelor opozițiunii proiectul a fost însă retras, ca să fie modificat.

Țitele aceste se va începe discuțiunea asupra convențiunii comerciale cu Austro-Ungaria. Proiectul de lege a fost distribuit atât la Senat, cât și la Cameră.

Peste Carpați situațiunea e neschimbată. În urma recursului în casație făcut de cei acușați în procesul memorandumului, pertractarea finală a fost amânată și actele procesului au fost transpuse la Curie. De oare-ce se prevede, că decisiunile tribunalului, vor fi confirmate de Curie acușații s'au intrunit la 3 Februarie n. la Cluj, ca să țină înțelegere cu apărătorii lor asupra procedurii de apărare. Cele-lalte procese se urmează.

D-nul Septimiu Albini, implinind cele trei luni, a fost eliberat la 6 Februarie n. din temnița de la Seghidin.

D-nul Svetozar Hurban-Vajanski deasemenea va fi eliberat țitele aceste.

Părintele Dr. V. Lucaci s'a întors din Viena și se află ear în spitalul Crucei-Roșii de la Buda-Pesta.

Drept compensațiune pentru cei eliberați a reintrat în temnița de la Cluj d-nul Popa-Necșa, noul proprietar al „Tribunei“ și al

„Foi Poporului“. Guvernul a suprimat dar din nou „Tribuna“ și „Focia Poporului“, de astă-dată pentru-că proprietarul se află în temniță

Posițiunea guvernului ungar e altfel foarte slăbită. În urma opozițiunii Episcopatului catolic, un însemnat număr de deputați a ieșit din partidul guvernamental și s'a constituit un nou partid, al centrului, care combate pe actualul guvern.

Crisa ce amenința Serbia s'a rezolvat fără de sguidire, și pacea internă a țării pare adî pe deplin asigurată.

În Bulgaria s'a născut un principe moștenitor, care a și fost boțezat, în legea catolică. Numele îi este Boris, Prinț de Tarnova.

Cel mai mare eveniment al celor din urmă 15 țile este visita făcută de Principele de Bismarck, în urma invitațiunii primite de Împăratul Wilhelm II, la Berlin, unde a fost găzduit în palatul împărătesc.

VARIETAȚI

Un autor vesel. Max Stempel, un cunoscut dramaturg german, a scris de curînd o dramă, care s'a jucat în Berlin. Piesa a căzut, autorul a fost fluierat. În loc să despereze, autorul publică a doua zi prin gazetă următorul anunț de moarte : « Daă de știre tuturor cunoscuților și amicilor mei literari cari mă țin la mine, că iubitul meu copil „Lumină“, dramă în trei acte și-a dat sufletul în svirecoliri convulsive. Înmormîntarea a avut loc la 14 a l. c. în Noul-teatru. Cu această tristă ocașiune mulțumesc d-lui director Sigismund Lautenberg pentru îngopăciunea de clasa I pe care cu multă bunăvoință a arangiat-o; mulțumesc actorilor cari cu o demnă ținută au dus la groapă pe acest candidat al morții; mulțumesc publicului pentru înălțătoarele cântări funebrele, cu cari m'au onorat, mulțumesc colegilor mei în Apolo pentru fanfarele lor de bucurie ce le-au ridicat la vederea cadavrului. Număi onorabilei critice berlineze nu-i fert imputarea, căci ea — până ce mormîntul era cald încă — a uitat de proverbul : de mortuis nil nis bene. Nemângăiatul tată Max Stempel ». Iată un autor, care ride și de sine însuși.

Clubul celor 13. În Londra există un club numit « a celor trei-spre-zece ». Scopul clubului este lupta contra superstițiunilor. Se știe, că numărul 13 e privit de toate popoarele Europei ca număr fatal. Membrii clubului voesc să desrădăcineze această credință. Eată cum au serbat ei revelionul : S'au adunat într'o sală cu 13 mese, la fie-care masă s'au aședat câte 13 persoane. Farfuriile aveaă forma de cranii omenești; lampel pe masă erau schelete a căror ochi vërșau lumină. Toate solnițele erau răsturnate, iar sarea vërșată pe masă. Pereții sălei erau îmbrăcați în negru. De-asupra capului fie-cărui membru atârna o sabie legată de un fir de ață. Toți chelnării erau chiori și cu gura strimbă. Un automat musical cânta pe vremea mesei marșuri funebre și cântări diabolice din opere. Paharele aveaă ca și farfuriile forma căpăținei capului de om. Mesele erau aședate în jurul unui sieriū, lângă care ardeaă sfeșnice. Când au intrat în sală toți membrii au trecut pe sub o spânzurătoare și pe sub o scară și fie-care dintre ei a spart câte-o oglindă (a trece pe sub scară și a sparge oglinda sunt semne rele).

La judecătorie. Președintele cătră condamnat.

— Mai ai ce-va de zis ?

— Nu, dar vë rog, d-le Președinte, să aveți bunătatea a grăbi cu dresarea actelor, că s'a apropiat ora dejunului, și imi place tot-d'auna să intru în pușcărie la vremea mesei.

LICEUL ROMÂNESC ȘI BISERICA DIN NĂȘUD (TRANSILVANIA)

In colțul nord-estic al Transilvaniei, în romantica vale a Someșului Mare, se află situat *Nășudul*, o localitate cu vr'o 3000 locuitori români, și cu un trecut istoric important pentru cultura românilor de peste Carpați.

Întreg ținutul Nășudului, cu capitala Nășud, este unul din cele mai romantice și mai frumoase din Carpați, bogat în ape minerale escelente, avut în mine de argint, de plumb și chiar de aur și cu păduri seculare...

Acest ținut a fost din vechime liber, nesupus nimănui, mai târziu a făcut parte din statul Moldovii—Petru Rareș, avea în apropiere un castel, ale cărui ruine și astăzi se ved.—Pe timpul Mariei Teresiei deveni un ținut exclusiv militar, formând un regiment de graniță, al cărui soldați, toți Români, au fost peste o sută de ani avant-garda Austriei, căci în toate războaiele ei au fost cei d'ânteiu mobilizați. Vitejiile acestui regiment sunt descrise amănunțit în «Istoria regimentului al II-a de graniță», scrisă de reposatul George Barițiu.

Grănicerii nășudeni au servit Impăratului cu hainele lor proprii: cu itari, suman, căciulă și opinci și cu pușca în spate. Așa au cutreerat ei Europa, în războaiele Austriei cu statele italiene, cu

Turcia, cu Rusia și Spania, și tot așa au stat ei față lui Napoleon-cel-Mare la Ponte di Arcole. Statul le plătia îmbrăcămintea; ei însă puneau banii de-o parte. Ca răsplătă a vitejiilor, împăratul le-a dăruit dreptul de cârciumărit (regaliile) în întreg ținutul Nășudului stătător din 44 de comune. Nică banii adunați din acest drept nu i-au cheltuit.

La 1851 regimentul se desființează. Grănicerii se întrepun pe lângă Impăratul, ca averile lor adunate, moșiile, pădurile dinspre Moldova, Bucovina și Maramureș, să li se recunoască încă odată ca proprietate de baștină a lor. Pe la 1860 toți munții și toate pădurile ținutului trec în mâna foștilor grăniceri. Acum era vorba ce să facă ei cu banii adunați din dreptul de cârciumărit și din economiile îmbrăcămintei. Representanții comunelor, în loc să împărțească banii între comune, — îi declară unanim de avere comună și neatacabilă, destinându-i pentru fondarea de școli. Acum se pun pe lucru. În toate comunele mai mari ei clădesc câte-o școală-model cu 4 învățători, ear în comunele mai mici școli cu 1 și 2 învățători. Deschid în Nășud o școală normală, o școală primară de fete, iar

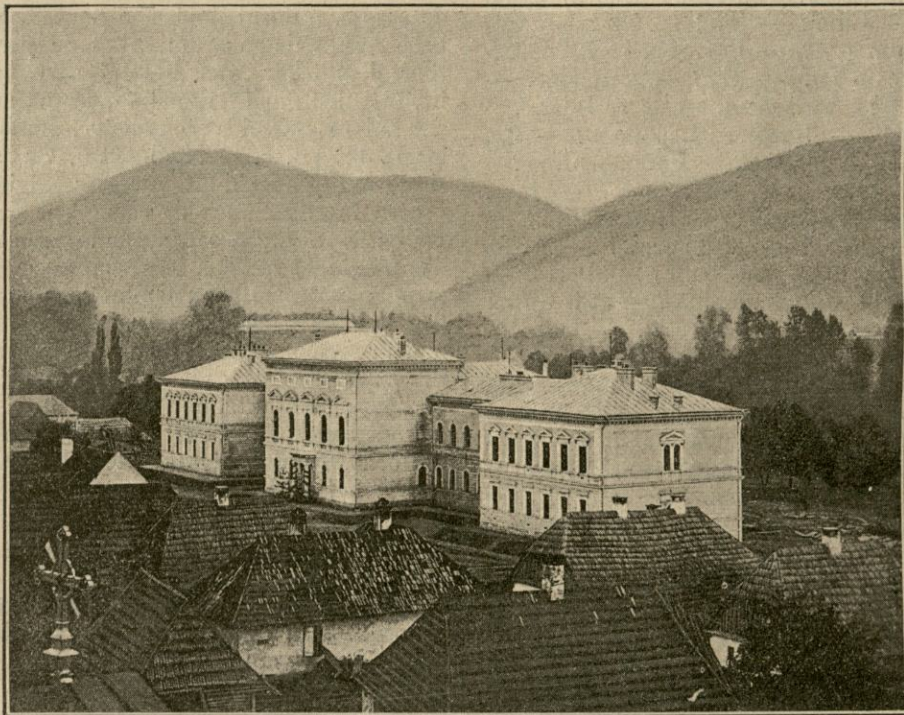
la 8 Octombrie 1863 fondează un liceu superior cu 8 clase. Și precum o sută de ani nu s'a aușit în acest colț al Ardealului decât «armă și armă», așa nu se aușea acum alt cuvânt decât «școală și școală!».

Din fondul comun Nășudeni își susțin scolile, dau ajutoare bănesci elevilor pentru îmbrăcăminte și mâncare, cumpără cărțile și toate obiectele necesare elevilor și trimit pe fie-care an la studii înalte în străinătate câte 8—10 tineri.

La 1870 se formează societatea studenților din liceu «*Virtus romana rediviva*» cu un cabinet de lectură și o bogată bibliotecă aleasă din scriitorii cei mai buni. Studenții țin ședințe Duminecile, declamează, citesc încercări

proprii în literatură, discută știință și se deprind cu ordinea socială. Pentru încurajare, în fie-care an se dau mai multe premii în bani pentru cele mai bune lucrări literare și științifice ale studenților. Ca și studenții, toți învățătorii ținutului sunt constituiți într-o societate bine organizată, țin ședințe regulate și se ocupă serios cu tot ce atinge școala.

Cursurile liceale s'au ținut până la 1888 într'un edificiu vechi, unde era odată comanda regimen-

tului. La 1885 grănicerii au pus temelia liceului celui nou, care s'a terminat la 1888, în anul jubileului de 25 ani al existenței sale.

Liceul a costat 200 mii de lei și e unul dintre cele mai frumoase clădiri în Ungaria. Liceul e bine înzestrat cu muzee, biblioteci etc. Cabinetul de fizică e foarte bogat: muzeul de anatomie și zoologie posedă 1516 animale, cel de botanică 2083 plante, — aproape toate colectate din acest ținut, — cel de mineralogie 1721 bucăți, muzeul numismatic 460 bucăți, muzeul istoric și de anti-chități 127 bucăți. Colecțiunile pentru desemn: modele și formulare peste 3300 bucăți, instrumente 177. Gimnastica are 142 aparate. Colecțiunea musicală posedă pe lângă notele necesare toate instrumentele de lipsă unei orchestre, căci aici școlarii sunt siliți să studieze nu numai muzica vocală, ci și cea instrumentală. Biblioteca profesorilor este destul de bogată: conține peste 4000 volume, iar cea a școlarilor aproape una mie, mai toate românesce din care vr'o 100 pentru studii.

La gimnasiu se află și un observator mare meteorologic. Numărul profesorilor e de 14. Elevi la finea anului 1892/93

a fost 233, dintre care numai 8 de altă naționalitate, cei-l-alți toți Români. La liceu se află mai multe fundațiuni și depozite: fondul școlarilor bolnavi de 4700 fiorini, fondul rechetelor de desen și muzică 3000 fl., fondul societății studenților 3000 fl. etc. Numărul total al bacalaureaților acestui liceu este 252.

Năsăudenii și-au clădit și biserici frumoase. In comunele mari bisericele sunt de admirat. Mai ales cea din Năsăud n'are pereche în toată Transilvania. Singura catedrală metropolitană din Blaj este mai bogată decât biserica română din Năsăud. Altarul ei, sculptat în lemn și aurit, a fost lucrat în Viena. Duminecile cântă în biserică un cor compus numai din țărani; acest cor e înființat de părintele *Ion Macaveiu*, care a fost întemnițat de justiția maghiară pe un an și jumătate la Seghedin.

În altar se află drapelul original al regimentului gră-

drapel este atârnată medalia, cu care Impăratul Austriei a decorat regimentul «*pentru neclintita credință*» în toate războaiele și în revoluțiunea Maghiarilor, din 1848/49, când acest regiment n'a voit să se predea, deși era în mâna revoluționarilor în Pesta. Medalia e copie de bronz; cea originală este de aur și se află astăzi pe drapelul regimentului de linie N-ru 50 din *Alba-Fulia*, care este succesorul regimentului de graniță de la Năsăud.

Curtea bisericii, îngrădită cu gard de fer, este bine îngrijită; aici se află și mormântul fostului vicar *Grigore Moșil*, de neuitată amintire, sub a cărui îngrijire s'a construit această biserică între anii 1880—1883 și care a fost președintele fondurilor năsăudenilor de la 1860—1891.

În N-rul acesta reproducem atât fotografia liceului, cât și a bisericii române din Năsăud. În Nri. viitorii vom continua a reproduce fotografiile bărbaților însemnați ai

nițesc, martor al vitejiilor soldaților ținutului Năsăudului. Drapelul este numai sdrențe de miile de gloanțe. De

noștri și ale locurilor istorice și de însemnătate culturală.

I. LAURENȚIU.

Barbu Stirbei-Vodă la carantină. Pe vremea venirii lui Stirbei-Vodă la domnie era holeră prin Bulgaria. Guvernul român păzia cu mare atențiune țermurile Dunării. Când veni Stirbei de la Constantinople cu investitura de Domn, a trebuit să stea o zi și o noapte pe vapor, în portul Brăilei. În port îl aștepta boierii cu mitropolitul în frunte. Inspectorul carantinelor strigă de pe puntea de debarcare lui Vodă, să-i trimită un aghiotant, ca să-i vorbească. Vodă trimise pe maiorul Vilara, care-l era ginere. Vilara, în momentul când a voit să pășească din vapor pe punte, s'a împiedecat de sabie și căzu în Dunăre. Marinarii au sărit să-l scape, dar valurile născute prin învîrtirea roatelor îl apucară de-odată, asvîrlindu-l sub vapor. După câte-va minute el a eșit — dar mort. L'au prins și l'au suit în vapor, l'au întins pe un covor pe punte și i-au aprins luminări. Era seară. Vodă zise inspectorului carantinelor:

— Dragă, lasă-mă să ies din vapor, să stau în odaia pregătită pentru mine în oraș. Cum să stau eu singur o noapte întreagă?

Inspectorul a răspuns scurt.

— Nu se poate, Măria ta! Calc legea. E vreme de holeră, nu poți intra în oraș.

Astfel Domnul a fost silit să petreacă toată noaptea pe puntea vaporului, singur, plimbându-se nemângăiat cât a fost noaptea pe lângă cadavrul ginerului său.

O amintire din viața lui Alexandru Ghica. Vodă Alexandru Ghica era bun Domn și cu sentimentele românesce, dar era urit de popor, fiind-că îl compromitea boierii cari erau de partida rusească. Într'o zi marele aga al capitalei rugă pe Vodă să nu iasă prin oraș în plimbare ca de obicei, căci s'a făcut un complot contra lui și boierii voesc să-l omoare. Cu toate acestea Vodă a eșit prin oraș, plimbându-se pe jos numai cu un bastonaș în mână, precum făcea mai adese ori. Nu luase nici măcar o ordonanță cu el. Era îmbrăcat civil. Eșind din palatul său — care era pe locul unde e astăzi prefectura județului Ilfov — trecu pe strada numită azi Carol I, apoi trecu pe la podul Bellicului la Curtea-ve-

che și merse până la Jignița la cumnatu său generalul N. Mavru. Vădându-l Mavru emoționat, îl întrebă:

— Ai obosit, Măria Ta, umblând pe jos.

— Nu. Plimbarea 'mă face bine.

— Dar ce ai, de ești așa de neastimpărat.

— Am eșit, Nicolache, singur; am eșit singur, ca să mă omoare orașenii mei, oamenii între care m'am născut!

Vodă a început să plângă. A spus lui Mavru toate câte 'i le raportase așa.

— Să nu te ia! Măria-Ta după minciuni de-ale lui așa. De ar fi fost una ca asta, așa fi știut eu de mult dela consulul rusesc, care are peste 100 de spioni prin oraș.

Mavru a ordonat apoi să pună caii la caretă și-a dus pe Vodă la palat.

Invetământul în Europa. Intre toate statele Europei regatul Saxoniei stă pe cea mai înaltă treaptă cu privire la cultura școlară. Din întreaga populațiune a regatului numai 0.2 procente sunt, cari nu știu ceti și serie. In cele-lalte state raportul este următoriu: In Norvegia sunt 0.3 procente din cetățeni cari nu știu ceti; in Bavaria și Suedia sunt 0.4; in Prusia 0.6; in Filanda 1.9; in Franca 9.5%; Urmează Austria cu 26.6 procente și Italia cu 42. Mai mult de jumătate din populațiune nu știe ceti: in Rusia cu 78.3 procente; in Serbia cu 79.3%; in România cu 82% și in Bulgaria cu 85 procente din locuitori.

Curtea Țarului. Eată lista persoanelor cari formează curtea Țarului: 1 intendant suprem, 15 intendenți de curte și 16 sub-intendenți, 1 paharnic, 1 maestru suprem de vânătoare și 14 maeștri, 1 intendant al grajdurilor cu 16 sub-intendenți, 1 croitor, 1 director de teatru, 2 maeștri de ceremonii cu 17 ajutoare, 173 de kammerdineri, 249 de cameriere, 24 de medici, 28 de feciori de casă, 10 dame «de stat», 4 cameriere interne și 180 de domnișoare de onoare. Decă curtea e compusă din 748 persoane, cari locuiesc și mănâncă in palat.

Societățile Românilor din Bucovina. In Bucovina sunt vr'o 200.000 de Români, cari au azi 2 bănci române, una în Storojineț și alta in Gura-Humorului. Afară de acestea au 16 societăți și anume: 1. Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina in Cernăuți; 2. Societatea «Școala română» din Suceava; 3. Societatea politică «Concordia»; 4. Societatea arheologică română din Cernăuți; 5. Societatea de cântări «Armonia» din Cernăuți; 6. Societatea «Academia ortodoxă pentru literatură, retorică și musică bisericească» din seminariul arhiepiscopesc in Cernăuți; 7. Societatea «Clubul român» din Suceava; 8. Societatea academică «Junimea» din Cernăuți; 9. Societatea «Dragoș» din satul Volovăț; 10. Societatea «Dumbrava roșie» din Boian; 11. Societatea «Traian» din Horodnicul de jos; 12. Societatea «Ștefan cel Mare» din Rădăuți; 13. Societatea Doamnelor române; 14. Societatea dascălilor bisericesci «Lumina» din Cernăuți; 15. Societatea «Mitropolitul Silvestru» din Mitocul-Dragomirnei; 16. Societatea plugarilor din Stroesci.

Explicarea unor zicători.

Și-a aprins paie în cap. Era obiceiul la Turci, că de câte ori eșea Sultanul să se plimbe prin oraș, cei ce aveau să dea vr'o jalbă la împărăție se înșirau pe amândouă părțile stradelor. Unii aprindeau o rogojină și o țineau aprinsă pe cap, semn că arde inima in ei de-a se jălui, cum le arde rogojina in cap. Români cari se jăluiau la Țarigrad au vădit obiceiul și l-au

primit și ei. Astă-ți zicătoarea se referă la cei ce umblă cu idei fictive sau dau de belea unde nici nu gândesc.

A luat-o la sănătoasa. De ce la «sănătoasa» și nu la «fugă». Zicătoarea s'a născut in urma proverbului «fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă» Fuga decă e calificată de Român ca sănătoasă—se înțelege pentru fricoși, căci in răsboai Români și-au mințit calificativul fugei—de aici calificativul inlocuind obiectul «sănătoasă» insemnează fugă. E un cas frumos de metonimie populară.

Tot alba'n doi bani. «Alba» in graiul poporului insemnează răversatul zorilor: «ca intrat alba in sat», adică s'a făcut ziua. In anecdote însă «alba» insemnează tot-d'una «mărtoaga țiganului». Intr'o anecdotă, puil de Țigan dice cătră mă-sa: «albei noastre nu-ı e îndemână, că-ı aduce tetea pielea pe mână», căci țiganul intr'a-devăr aducea pielea mărtoagei in mână. Intr'altă anecdotă, țiganul își bate calul și cântă: «Alba 'n car, alba sub car, alba trage de moarte mă tem că-ı voi duce pielea 'n spate». D-l G. Teodorescu explică zicătoarea prin gluma ce-o făcea un posnaș de Român, care se ținea mereu de țigan să-ı vindă «alba» in doi bani. Ori-ce vorbia țiganul, Românul 'ı tăia vorba cu «Ei, imı dai alba 'n doi bani?» Zicătoarea se referă la omul care mereu face acelaș lucru, același poveste veche, ca și Românul, care repetă mereu întrebarea cu «alba 'n doi bani».

A trecut baba cu colacii. Alusiune la obiceiul popular de la îngropăciuni. După convoiul mortului vine o babă împărțind copiilor colăcei. Toți copiii satului se iaă după babă hărțuindu-o și cerându-ı colăcei. Cei ce vin mai târziu sau după ce-a isprăvit baba provisia, rămân cu buzele umflate, căci a trecut baba cu colacii. Același înțeles: «A întecat bălăia».

Și-a găsit bacăul. Zicătoarea o explică d-l Hajdeu in Etimologie. Până la 1475 Bacăul, ca oraș de hotar despre Muntenia și Ardeal, era vama principală a Moldovei. Vămuirea era foarte strictă, vama era păzită de soldați. Bacăul era groaza negustorilor, mai ales a contrabandiștilor. «Și-a găsit bacăul» insemnează: a umblat cu minciuna cât a umblat, dar a ajuns la vama la Bacău și-aici s'a infundat. Acelaș înțeles: «A dat de dracul», «și-a dat de om», «și-a găsit capacul».

DE ALE CASEI

Sitele de alamă sunt foarte periculoase sănătății. Făina cernută prin ele se otrăvește. Ministrul de interne al Austriei a dat un ordin in care provoacă autoritățile, ca să oprească întrebuintarea sitelor de alamă in localuri publice, in restaurante și birturi, in bucătăriile spitalelor etc. Sitele de pěr sunt cele mai bune.

Hainele negre. Oamenii îmbrăcați in haine negre, când intră intr'o odaie unde se află vr'un bolnav, sunt cu mult mai expuși de-a primi boala dacă e epidemică, decât cei îmbrăcați cu haine albe sau mai deschise. Microbii boalei pătrund mai lesne in hainele negre decât in cele albe. Asta o putem proba, lăsând o haină albă și una neagră 5 minute intr'o odaie unde e mult fum de tutun: haina neagră va miroși foarte puternic a tutun și își ține mirosul multă vreme, pre-când cea albă miroase puțin și îndată ce o scoți afară din odaie își pierde mirosul. E bine decă, ca in odaia bolnavilor să purtăm haine albe.

Fierberea ouălor cu ajutorul termometrului. Până la 70 gr. oul rămâne aproape în starea normală. La căldura de 71° albușul se întărește puțin, gălbenușul devine suptire ca apa. La 73° albușul e întărit bine, gălbenușul începe să se întărească. La 76° oul e fiert bine, peste acest grad oul devine prea tare.

Degerarea cartofilor. Locuitorii din Germania sudică trimet în toate părțile Germaniei cartofi; pentru transporturi în timpul iernii, ei au un mijloc foarte simplu: ca să nu degere cartofii bagă un sac în apă; într'acest sac pun apoi alt sac plin cu cartofi. Sacul de de-asupra îngheață de tot—apa dintre fire devine pătură de gheață și scutește cartofii de ger: pătura de gheață oprește eșirea căldurii naturale a cartofilor precum și pătrunderea gerului înăuntrul sacului. Un caz analog e zăpada, care de și e rece, ține căldură semănăturilor.

Aprinderea hainelor. Rar se întâmplă să audă, că s'au aprins hainele pe un bărbat; celor mai multe nefericiri cauzate de aprinderea hainelor sunt expuse femeile. Causa e forma și materia hainelor: bărbații au haine strinse pe corp și făcute din materie deasă, care prinde mai cu greu focul, femeile au haine largi și făcute din materii mari rari și mai suptiri. Cu deosebire inul și bumbacul ia repede foc. Mătasea și lâna ard cu greu. O flacăra atingând haina bărbaților, de obicei o pârlește numai, dar atingând o haină suptire femească îndată se întinde peste tot corpul. Există mijloace contra aprinderii hainelor. O haină udată într'o soluțiune de 5% alau sau borax sau amoniac, după ce se usucă, prinde cu greu foc și chiar de se aprinde arde încet, pentru că materiile numite opresc focul. Dacă spălăm haina cu apă, materiile numite dispar. Deci hainele spălate cu apă trebuie să le udăm din nou cu borax. Cel mai simplu mijloc contra aprinderii hainelor este scrobeala. Hainele bine scrobite și călcate cu fierul resistă focului multă vreme.

Tavele de lemn pentru ceai, dacă și-au pierdut lustrul, le frecăm cu o scrobeală mai moale făcută din făină de grâu și unt-de-lemn. Cârpa trebuie să fie de lână moale.

Curățirea hainelor de mătăsă. Hainele de mătăsă nu trebuie curățite cu peria de haine, căci peria le sgărie. Cel mai bun lucru e să le spălăm cu o cârpă de lână sau cu o batistă udă, trăgând cu ea de-alungul hainei. Sunt bune și periile moi întrebuintate la curățirea pălăriilor, dar trebuie să fie curate. Periile se curățesc așa: Le băgăm cu totul în făină curată, apoi le frecăm bine pe o bucată de hârtie albă, le scuturăm și iarăși le frecăm pe hârtie. Toată murdăria periilor dispare.

DISTRACȚIE

Un calcul interesant. Mai anii trecuți, Academicianii francezi au rămas mirați de băiatul Inodi care putea să spună, făcând calcul în cap, ce zi a săptămânii a fost la o anumită dată d. e. la 14 August 1436 sau ce zi va fi la 19 Decembrie 1977. Calculul e interesant pentru oricine: Toți știm data zilei când ne-am născut, dar nu știm ce zi a săptămânii a fost la acea dată, a fost Luni ori Marți etc., ori ai o afacere pe o zi anumită d. e. pe 28 Noiembrie, și vrei să știi ce zi a săptămânii e la acea dată.

Calculul e foarte ușor și e basat pe numărul 7 (zilele săptămânii) pe anul visect și comun. Să vedem d. e. ce zi a fost la 13 Iunie 1891.

a) Întâiu luăm anul. Veacurile nu intră în calcul; avem de-a face numai cu anii ce trec peste sute. Deci aici 91. Ori-ce an ni s'ar da, îl împărțim cu 7: quoțientul nu ne interesează; restul însă e prima cifră a calculului. Dacă nu rămâne rest, ca în exemplul nostru, scriem 0.

b) Căutăm a patra parte din anul dat (fără sute). Din 91 a patra parte e 22, dar fiind-că a rămas rest 3 ($22 \times 4 = 88$) adăogăm 1 la quoțient. Aceasta o facem, fiind-că calculăm cu serii de 4 ani (de la visect la visect) și deci tot câte 4 ani (3 comuni și unu visect), au același număr luat ca sfert al lor. Numărul eșit îl împărțim cu 7: restul e a doua cifră a calculului. Aici deci ($22 + 1 = 23$): $7 = 3$, rest 2. Acest 2 e cifra sfertului de an. Când nu rămâne rest, scriem 0.

c) Luăm ziua lunii și o împărțim cu 7. Restul e a treia cifră a calculului. Deci 7 în 13 merge o dată, rest 6. Deci 6 e cifra lunii. Când nu e rest, scriem zero.

d) Ultima cifră a calculului e basată pe neegalitatea numărului zilelor în diferitele luni. După ce am aflat cele 3 cifre până aci date (exemplu dat: $0 + 2 + 6$) le adăogăm (decî 8) iar în urmă adăogăm:

An comun, visect		An comun, visect	
La Ianuar	0 0	Iulie	6 0
» Febr.	3 3	August	2 3
« Martie	3 4	Septem.	5 6
« April.	6 0	Octomb.	0 1
« Mai	1 2	Noemb.	3 4
« Iunie	4 5	Decemb.	5 6

La anul visect, precum se vede, adăogăm mai mult cu unul la lunile Martie—Decembrie, această din cauza zilei de 29 Faur.

Acum la exemplu dat (avem $0 + 2 + 6 = 8$) adăogăm 4, cifra lui Iunie, și avem $8 + 4 = 12$. Acest număr îl împărțim cu 7, restul e ultima cifră a calculului: De ese rest 1 e Duminecă, 2 Luni, 3 Marți, 4 Miercuri, 5 Joi, 6 Vineri, 7 sau 0 Sâmbăta. Deci în exemplu dat: $12 : 7 = 5$, deci la 13 Iunie 1891 a fost Joi.

Alt exemplu: Ce zi e la 19 Octombrie 1894?

- a) $94 : 7 = 13$, rest 3
 b) $94 : 4 = 23$ (rest 2) deci $24 : 7 = 3$ rest 3
 c) $19 : 7 = 2$, rest 5
 d) Adăogăm zilele lui Octombrie 0

11

Acest 11: $7 = 1$ rest 4 deci la 19 Octombrie 1894 va fi Miercuri.

Deci tot calculul e basat pe resturile ce rămân din împărțirea cu 7 a numărului anilor, numărului sfertului de an și pe numărul zilelor din lună.

G. C.

ÎNTREBĂRI GLUMETE

- Care Domn român a fost mai voinic?
 Care Domn putea să sboare?
 Care Domn a fost mai iubit de femei?
 Care Domn sta într'un picior când vorbea?
 Care Domn avea două toge?
 Care 2 Domni s'au dușmănit mai mult?

Noi vom răspunde în Nr. viitor. Numele cititorilor, carî ne vor răspunde, le vom publica.

CORSAGIUL DE MIREASA

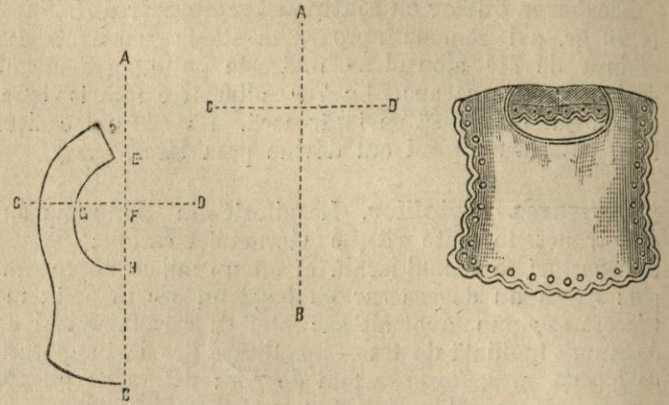
Acest corsagiū se confecționează din moire alb și se inchee în spate cu lasetă. Forma lui e decoltată și de sub decolteu e o cămășuță de gaz alb, increțită sus și terminându-se cu un guler englezesc increțit ca și ea.

Decolteul de jur împrejur, e ornat cu o dantelă fixată cu ghirlandă și cu buchete de flori de lemăiță în forma bertelor.

Basca este plisată și are o lungime de 30 c. m., ea e de sub corsagiū, care se termină atât în față cât și în spate cu colți.

Măncile sunt foarte invoalte și se drapează în formă de fluture; reținându-se la mijloc cu câte un mic buchet de flori de lemăiță, iar partea de jos e garnită cu o dantelă lată aplicată.

Garnitura foilor se poate face la fel cu a corsagiului. În jurul foilor, jos, se poate pune tot ca garnitură dantelă, terminând însă acest ornament, cu un cordon de flori de lăunăiță, sau fixându-se din loc în loc câte un buchet. Trena de preferință se croește în formă de ront.

IMBRACAMINTEA MICUȚILOR

În primul număr al acestei reviste, vorbind despre îmbrăcăminte micilor copilași, am descris baveta; de astă dată mă cred dator să completez cea-ce am dis, arătând și modul cum se croește.

Măsura gâtului e de mare trebuință în croirea bavetei. Această măsură variază după etatea copilășului, la cei micuți e de 22 c. m., iar la cei măricei de 25.

Tiparul se formează din 2 linii, așezate în formă de cruce. Pe cea verticală a cărei lungime e de 35 c. m., s'o însemnăm cu literile A B, iar pe cea orizontală a cărei lungime e de 20 c. m., s'o însemnăm cu literile C D. În punctul unde se taie aceste 2 linii, sau mai bine unde se încrucișează, punem litera F.

Din acest punct, măsurăm către A o porțiune egală cu a 5-a parte din măsura gâtului — din 22 sau 25 c. m. — minus 1 c. m., unde punem litera E; apoi pe linia F G luăm aceeași porțiune plus $\frac{1}{2}$ c. m., unde punem litera G; și în fine pe linia F B, luăm tot aceeași porțiune și punem litera H.

Punctele E G H vor forma rescroiala gâtului, iar lărgimea și forma bavetei depind de garnitură, lărgimea însă de ordin ar e ia din H către B de 12—14 c. m.; iar din G și E către C și A de 4—6 c. m.

Din litera E către A, îngustăm lărgimea bavetei cu 2 c. m., pentru ca să se lipească mai bine de umerii copilășului.

Baveta, ca ori-ce obiect care servește la îmbrăcare, se taie puțin mai mare, avându-se în vedere partea care intră la cusătură și spălat.

«Nici odată ziua; seara numai la serate și baluri» acesta e răspunsul cel mai potrivit ce ni s'au trimis la întrebarea D-rei O. L. în B. din No. 2 al «Vetrei». Când pot damele să poarte haine decoltate?

GHCITORI

1.

Unul. Sat. Cer. Grec. Cade. Ou. Bine. Da. Murt. Ară. Vrei. Toată. Dram. Foc. Oști. Pău. Os. Până. An. Sumé.

Fie-cărui cuvânt să i se schimbe inițiala, așa ca să iasă alt cuvânt. Inițialele schimbate cetile în șir formează un proverb foarte cunoscut.

2.

Eū sūnt ostaș și călăreț
Vestit în lume de 'ndrăsnec,
Eū tot de-a-una sūnt bătrân
Și 'ntors citit tot eū rēmân.

3.

Ce am și eū și scara
Și cred că și tu ai —
De ni'mă deslegi cuvîntul,
De sigur însă n'ai.

4.

1, 2, 3, 4 Deosibesc al tău de-al meu
1, 3, 2, 4 Măsură de nălțimi sūnt eū
4, 3, 2, 1 Așa aș vrea să-ți fii mereū.
2, 3, 4 De mine fugi și te feresci
3, 2, 4 Iar eū te fac să 'ntineresci
4, 2, 3 Tu când mă veți, înveselești.

Cine dintre abonații noștri va trimite până la 12 Februarie, deslegarea exactă a acestor 4 ghicitori, ia parte prin tragere la sortii la câștigul unui frumos tablou.